

6

White

FEBRUAR

LETO 1939/40

LETNIK 70

Rešitev ugank v 5. številki »Vrtca«:

1. Mnogo sreče in blagoslova.
2. Peč je poleti napota, pozimi dobrota.
3. Snežink in burje divji ples, mi kurimo si v peči les.
4. Kapitan ladje.
5. Zrak - rak.

Pet ugank so rešili: Sifrer Jelka, Smartno; Marica Fink, Bukovica nad Sk. L.; Stefančič Fr., Berdnik Herman, Pungersšek Fr., Kuhar Boris, Cvelfar Jožef, Gajšek Ivan, Loče; Lodrnat Alojzij, Prevalje; Juvan Kristina, Kresnice; Lovše Pavla, Bricelj Ivanka, Bizovnik; Iskra Ančka, Košir Rezka, Uršič Tončka, Mekinje; Francič Franc, Guštin Miha, St. Jernej; Krista Bezjak, Vel. Nedelja; Jožica Erman, Brunčič Janez, Križnič Dušan, Sv. Trojica; Helena Imperl, Sevnica; Leskovec Anton, Zalaznik Francka, Završnik Dori, Kovač Fr., Jesenko Marica, Lenaršič Ivan, Friškovec Anton, Mihevc Pavla, Petrovič Julijana, Vrhovec Nada, Koprivec Ivana, Jelovešek Silva, Popit Ivan, Kucler Vinko, Leskovec Vida, Petkovšek Marija, Mihevc Ivana, Drenov grič; Pogačar Janez, Komenda; Protner Jožef, Cafuta Anton, Budja Jožef, Bauman Alojz, Springer Janko, učenci 2. razreda višje lj. šole, Sv. Peter; Langus Vladimira, Soštanj; Vurnik Kristina, Sonja Horvat, Helena Bulovec, Radviljica; Bahor Bogdan, Vinica; Krumberger Majda, Čurk Mici, Šetinec Zvonka, Koren Ivan, Debeljak Miloš, Rapuš Bogdan, Papež Janko, Kramarič Janko, Pezdirc Martin, Belko Janko, Gregorič Danica, Kure Jože, Strk Mimica, Klepec Zvonko, Malešič Katica, Špeh Marija, Doltar Tončka, Kure Terezija, Spreicer Martin, Doltar Janko, Zupančič Viktor, Gasperič Tončka, Crnomelj; Cerar Tone, Bizovičar Mimi, Hutter Mimica, Verderber Pepca, Doblje; Knaflič Vida, Gogala Franc, Crnologar Tutan, Zupan Marija, Pazlar Vida, Pangerc Ana, Sobernik Pepca, Benedik Vera, Jamar Malči, Perc Zdenka, Solar Marija, Soklič Marija, Rozman Alojzij, Bled; Odar Marica, Ogrin Marica, Boh. Bištrica; Raner Milica, Zevnik Anton, Petric Terezija, Majzelj Ivan, Metlika; Horn Jelko, Sele Frida, Farman Marija, Zupančič Franci, Kržin Franci, Miklič Marjan, Peter Simonič, Cuk Fanči, Mirjam Grims, Gosar Majda, Videnšek Mila, Peršuh Mirjam, Mlakar Mica, Aleš Vladimir, Hočevar Viktorija, Kordin Zvonka, Glavač Janez, Pate Alojzija, Večerin Adolf, Januš Frančiška, Koman Milica, Aleš Miroslav, Terčelj Matija, Milosavljevič Miljana, Strekelj Magdalena, Rebrnak Filipina, Sever Janez, Vodopivec Terezija, Jerman Majda, Hartman Darinka, Grafenauer Božo, Sedej Franci, Zibelna Mira, Klemenc Lidija, Zupančič Kristina, Gerlovec Lidija, Krakar Marija, Hrovatič Janez, Stefančič Marijan, Zupanc Vida, Rugelj Sonja, Rešetič Boris, Jager Majda, Jereb Marko, Kuhar Slavka, Cotič Majda, Smajdek Dagmar, Grobelšek Viki, Prijatelj Ivan, Kristina in Franček, Sedej Ladislav, Janežič Ivan, Nered Janez, Klešnik Jožica, Ljubljana; Sprager Venceslav, Vogler Angela, Beltinci; Petek Marica, Petek Angelca, Rogaška Slatina; Podobnik Jožko, Sovodenj; Glavač Franci, Radeče; Celik Jože, Luznar Antonija, Debeljak Ivica, Poljane nad Skofjo Loko; Marolt Bojan, Mavsar Majda, Skufca Cveta, Eržen Ivan, Leskovec Majda, Leskovec Branko, Medved Anica, Ljubič Pepca, Steklačič Angela, Brezovec Ana, Sirmole Anton, Stična; Lozinšek Marija, Božič Zinka, Ogrin Milica, Rogelj Valči, Cizelj Milan, Fonte Jože, Nolimal Stana, Kuder Minka, Keše Ana, Drole Janez, Rozmān Marijan, Sum Anton, Göste Jože, Sajovic Alojz, Kolenc Ivan, Rosenc Pavla, Robavs Branko, Drnovšek Minka, Hauptman Majda, Poldi Flere, Robavs Minka, Skrinjar Ivan, Flere Ivan, Zupanc Drago, Baš Stanko, Benegalija Tinca, Marn Slavka, Pirc Rada, Zagorje ob Savi; Kajfež Staša, Domžale; Subelj Franc, Ježica; Abolnar Vinko, Pugelj Andrej, Verce Bogdan, Perpar Blažena, St. Lovrenc; Rozman Mimica, Naklo; Regali Franc, Ogrin Franc, Kamnik; Makarovič Vlasta in Slavej, Lučine; Cerjak Ivanka, Gojnič Dušica, Videm ob Savi; Prek Francka, Clemente Nadica, Oven Zinka, Novak Kristina, Dolničar Aleksandra, Strekelj Anton, Zalaznik Ciril, Peklaj Peter, Kožuh Anton, Košir Anton, Dobrova; Glinšek Janez, Virant Ana, Jager Rudolf, Zgone Joško, Želimlje; Oblak Ciril, Kavčič Ivan, Hafner Justina, Drakster Vinko, Stražišče; Jelka Pečar, Novak Franca, Čertane Herminca, Črnuče; Mrak Matilda, Tržič; Kunstelj Lovro, Zigman Ivana, Levce Ivana, Rihar Alojzija, Trček Frančiška,

Nadaljevanje na 5. strani ovitka!

»Vrtca« izhaja prvi dan v mesecu, devetkrat med šolskim letom in velja z dvema ali tremi mladinskimi knjigami letno 22-50 din, ali v devetih mesečnih obrokih po 2-50 din. — List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Sklep uredništva do 5. dne v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Griša Koritnik

ZIMA

Hladno diha zima,
pusta je in mrka —
nad ognjiščem kima,
na podstrešju hrka.

Stiska se v kožuhe,
puhaste blazine,
izpod bele rjuhe
kaže ozeblina.

Z babjim pšenom pita
urabce na ogradi,
gostolj jim zuita
bajke o pomladi.

Sonce jim obeta,
kaže morje žita,
da je usa preuzeta
družba nikdar sita.

ŕi ko burja piska
na starinske ključe,
se pa k peči stiska
in kolourat suče.

Zgodba o pastirju Pavlu

11. Nagla ježa

alo! Halo! Halo!« je klical Vetrov oče v smeri proti svojim sinovom. »Halo, sinki moji, posluh!«

V daljavi je zašumelo, sinki Vetrovi so se oglasili. Vetrov oče je velel:

»Sinko moj, mili Jug, pristopi k sivolasemu očetul«

Mehka sapica je zavela in priveslal je rahlo Vetrov sinko, mili Jug, in vprašal: »Sivi očka moj, kaj želite?«

Sivi starec, Vetrov oče, vpraša najprej Pavla: »Govori, mladec: se mar bojiš nagle ježe?«

»Prav nič, dobri Vetrov očka: od ure do ure Bog pomore,« odgovori Pavel.

Zdaj naroči Vetrov oče sinku svojemu, milemu Jugu, naj odnese mladca Pavla na oni svet pred grofov grad.

Že je zgrabil Vetrov sinko, mili Jug, mladca Pavla, da bi ga odnesel na oni svet in prinesel pred grofov grad, pa je tedaj naglo vprašal Vetrov oče:

»Sinko moj, mili Jug, povej, reci: v kolikem času pripihaš na oni svet pred grofov grad?«

»V treh dneh.«

»Prepočasi je to, hitreje!«

»Ni mi mogoče, sivi očka moj!«

»Odstopi!«

Mehka sapica je zapihljala, Vetrov sinko, mili Jug, je lahko odvaloval v svoje prostore, v svoj podzemeljski dom.

Vetrov oče zakliče:

»Halo! Sinko moj, ostri Sever, pristopi!«

Mrzel piš zabrije in ledenomrzli Vetrov sinko, ostri Sever, pribrije, pa vpraša: »Sivi očka moj, kaj želite?«

»Sinko moj, ostri Sever, povej, reci: v kolikem času pripihaš na oni svet pred grofov grad?«

»V treh urah.«

»Prepočasi je to: hitreje, hitreje!«

»Ni mi mogoče, očka moj!«

»Odstopi!«

Mrzli piš zabrije, Vetrov sinko, ostri Sever, jo ledenomrzlo piha v svoje prostore, v svoj podzemeljski dom.

Očka Vetrov zakliče:

»Halo! Sinko moj, silni Vzhodnik, pristopi!«

Zahrumelo je in prihrumel je kot vihar Vetrov sinko, silni Vzhodnik, in vprašal:

»Sivi očka moj, kaj želite?«

»Sinko moj, silni Vzhodnik, povej, reci: v kolikem času pripihaš na oni svet pred grofov grad?«

»V treh minutah!«

»Prepočasi je to: hitreje, hitreje, hitreje!«

»Ni mi mogoče, sivi očka moj!«

»Odstopile!«

Zahrumelo je, Vetrov sinko, silni Vzhodnik, je viharno razsajal v svoje prostore, v svoj podzemeljski dom.

Vetrov oče zakliče v četrto in zadnjič: »Halo! Sinko moj, mogočni Zahodnik, pristopile!«

Zabučalo je, zalomastilo je, da se je zemlja stresla, in pribučal je, prilomastil Vetrov sinko, mogočni Zahodnik, in vprašal: »Sivi očka moj, kaj želite?«

»Sinko moj, mogočni Zahodnik, povej, reci: v kolikem času pripihaš na oni svet pred grofov grad?«

»V treh sekundah: ena, dve, tri! Kakor bi pihnil, pa sem tam, sivi očka moj!«

»V redu! Pripravljen! Nesi tegale mladca po zraku, kamor ti poreče! Halo: ne tako!«

»Kako pa, sivi očka moj?«

»Tako: odnesi ga na oni svet pred grofov grad. Si razumel?«

»Razumel, sivi očka moj: odnesem ga na oni svet, prinesem ga pred grofov grad.«

»V redu!«

»Ne še! Sivi očka moj, ti veš, da je tvoj sinko, mogočni Zahodnik, divjak. Povij to dete, preden ga odnesem, trdno v mehke plenice, da se mu na nagli ježi na oni svet ne pripeti kaj zlega!«

Oče Veter je dvignil glavo in trikrat pihnil kvišku in izpod silnega podzemeljskega oboka so padle na tla bele rjuhe, tople odeje in mehke pernice ter ovile in povile Pavla, da se ni prav nič ven videl: še dobro, da se ni zadušil. Preden je bil povit, je še zaklical: »Z Bogom! Hvala!« Podzemeljski dobrotnik njegov, Vetrov oče, mu je samo pokimal za slovo, zakaj že je zavpil: »Naprej!«

Zabučalo je, zalomastilo je, zahreščalo je. In ena, dve, tri: srečni Pavel se je v bližini grofovega gradu že izkopaval iz mehkih pernic, toplih odej in belih rjuh, ki jih je nato, kakor bi pihnil, odnesel silni, mogočni orkan v podzemeljski svet, v Vetrovo kraljestvo.

avel se zravna in stoji nekaj trenutkov, kako bi ga bil Bog pozabil. Nato se le prestopi in napravi nekaj korakov gor in dol. Korak mu je lahak, moč silna: prerojenega, pomlajenega se počuti. Res, goršega fanta od njega ni pod soncem, to bi moral vsakdo priznati, kdor bi ga le videl; in močan, da mu ga ni para na vsem svetu; pa bogat, bogat! Zapeljivi glas mu šepče: »Pavel, pamet, pamet! Poglej grad, z njim grofovsko čast, v njem prelepa mlada grofica; denarja na mernike: še mezinca ti ni treba dvigniti in vse bo tvoje, če le sam hočeš. Kaj boš s pastirsko palico? Vse žive dni boš revež in ko obnemoreš: od hiše do hiše te bodo podili in uši te bodo grizle.

Pavel se ni zmenil za te zapeljive glasove. Ali naj po pöli sestro jemlje?

Ali nima sam večjega bogastva, kot je grad in vsa grofija vredna?

Da, premoženje ima. Kam z njim?

V roke vzame čutarico čudodelne žive vode; s tem darom dobrega Vetrovega očeta bi lahko postal sloveč zdravnik: stare in betežne bi pomlajeval, z njo bolne ozdravljaj, celo mrtve obujal v življenje, ako bi bilo to v njih prid. »To je vse res,« si je dejal Pavel, takoj nato pa odločil: »Taka je moja volja: živa voda naj služi za zdravljenje ubogih bolnikov, najprej hlapca volarja in prelepe grofice, moje po pöli sestrice, in levica naj ne ve, kaj je storila desnica!«

Spravi čutarico čudodelne vode in vzame v roke čudodelno svečo. Komu naj jo prižge? »Taka je moja volja,« reče. »Čudodelno svečo prižgem na grobu svojega dobrotnika, duhovnega gospoda pri fari; sedemnajst let sem služil pri njem, ne kot hlapec, kot brat in prijatelj njegov; vso dolgo službeno dobo mi ni rekel žal besede, tako dober je bil z menoj; naj bo gospodu v prid ali ne: na njegovem grobu bo dogorela.«

Spravi svečo, vzame v roko čudodelni demant v dragoceni škatlici, vreden pol kraljestva. Dragocena škatlica se je na silno nagli poti z onega sveta nekoliko odprla. Nehote čita Pavel skozi ozko odprtino v čudodelnem demantu: pod križem na pašniku je zlat zaklad. Brž udari po pokrovcu; škatlica se trdno zapre, Pavel iz čudodelnega demanta ne mara več brati. In odloči tedaj: »Taka je beseda Vetrovega očeta in taka je tudi moja volja: čudodelni demant je poročno darilo prelepi mladi grofici, moji po pöli sestrici.« In spravi dragocenost v notranji žep.

Neki glas mu šepče: »Pavel, še si bogat: zlat zaklad je pod križem!« Pavel nič ne pomišlja in kar odloči: »Taka je moja volja: če dobim zaklad, kmetov iz vasi naj bo. Revni so bili, pa so me sprejeli in zredili; zredili in vzgojili, kakor bi me lastni oče in lastna mati nikoli ne bila.«

Tisti glas mu še šepče: »Pavel, kaj zdaj tebi ostane?« In Pavel odgovori: »Pastirska palica in — križ ob potu na pašniku. Kristus na križu je ubog in nima nič: podoben mu bom v tem, brat...«

Zdajci utihne tisti glas in v Pavlovem srcu zazveni romarska pesem, tista žalostna: Jezus je usmiljen bil...

Rad bi še obiskal Pavel svojega očeta, prejasnega gospoda grofa, saj

bi mu ne razodel, kdo je, noče ga žaliti; rad bi še pozdravil prelepo mlado grofico, svojo po pólí sestrico, in ji razodel, da bo ozdravljena, kmalu ozdravljena, saj pride že skoro tista ura: a se premaga in ne gre v grad.

Izpred grajskega hleva zasliši zdajci obupne klice, smrtne krike ubovega hlevarja, volarja, tistega krusta, ki umira, a umreti ne more. Zviija se pred hlevskim poslopjem in kliče Boga, Mater božjo in vse svetnike na pomoč, vmes pa se trka na grešne prsi in vzdihuje: »Oh, kaj sem storil? Oh, kaj sem storil, zakaj sem ga pahnil v prepad? Zdaj me je zadela božja jeza. O, joj in prejoj! Usmili se me, mili Jezus, in odpusti mi...«

Pavel spozna iz teh obupnih klicev, da je ura njegove rešitve prišla: prav nič se ne obotavlja, kar hitro skoči k nesrečnežu. Komaj ga še spozna, tako ga je zdelala grda bolezen. Vpraša ga: »Volar, kaj delaš tukaj?«

Volar ga ni slišal, še manj spoznal. Od vsega sveta zapuščen je ležal tam in se ves gnil in v črvih valjal v prahu; bil je gobav. Nihče ga ni maral oskrbovati, odkar je grajska gospodična grofica, ki mu je stregla, nalezla bolezen od njega.

Še ga pokliče in vpraša: »Volar, kaj delaš tukaj?« Bolnik ga še ne opazi; strašno kriči in vpíje: »Ubijte me, oh ubijte me, saj drugega nisem vreden!« Pavlu se volar v srce zasmili; stopi tik njega, se mu skloni k obrazu in ga znova vpraša: »Volar, kaj delaš tukaj?«

Zdaj odpre volar oči in zagleda lepega mladeniča poleg sebe. Misli, da vidi prikazen z onega sveta. Žarek upanja mu zasije v srcu in kakor iz temnega groba zakliče: »Če si poslanec božji, pomagaj največjemu grešniku na svetu!« Tako zakliče in da bi si olajšal težko vest, izpove svoj greh in prosi milosti in usmiljenja. Pavel je bil prepričan, da ni treba dalje čakati z ozdravljenjem, da je ura njegove rešitve tu; volar je vreden pomoči in pripravljen jo sprejeti. V tolažbo mu še reče: »Volar, volar, poslušaj! Glej, milost in usmiljenje si našel pred Bogom: prihajam, da te ozdravim.« In vzame čutarico in ga pokropi s čudodelno živo vodo.

Kakor hitro padejo kapljice žive vode na bolnika, prenehajo silni kriči, gobe mu odpadajo s telesa, gniloba in črvihost izgineta, volar vstane in gre; oživljen, prerojen in pomlajen se počuti. Sam ne ve, ali je res ozdravel ali ne, ali je to resnica, ali se mu to ne sanja, in vzklikne: »Poslanec božji, povej; ali sem res zdrav, ali se mi le tako zdi?«

Pavla ni bilo več videti. Izmuznil se je bil in zginil za voglom. Volar je bil tedaj trdno prepričan, da ga je ozdravil božji poslanec, ki se je že povrnil v nebo. Od samega veselja skače in pleše pred grajskim hlevom ter kliče kakor nor: »Pridite in poglejte: ozdravljen sem, ozdravljen!...«

Postarna ženica, živih oči in še lahkih nog, nekdanja prelepa grajska vratarica, sedanja grda svinjska dekla v gradu, je vse to od daleč gledala in tudi opazila, kod je prelepi čudodelni zdravnik izginil. Prečudno jo je pretreslo, kar je videla, in tudi prečudne misli so se ji obenem vzbudile v srcu. »Ključ do grofovega srca je ozdravljenje njegove edinke; in če povzročim jaz to ozdravljenje njegove edinke: odprto mi bo zopet grofovo srce in postavljena bom znova za grajsko vratarico.« In je stekla zadaj za grajskim hlevom, prestregla čudodelnega zdravnika in ga milo prosila in rotila v imenu Boga in Matere božje in vseh svetnikov, naj čudežno ozdravi še na smrt bolno mlado grofico: nobeno zdravilo, noben zdravnik ji ni mogel doslej pomagati; umreti bo morala, ko se je šele komaj začela razcvitati, in zapustiti svet in — kot edinka obupaóe starše; prejasni gospod grof je obljubil tistemu, ki jo ozdravi, vse premoženje in prelepo grofico za ženo, ali mlada grofica še vedno bolna leži, ni ga, ki bi jo rešil; le on, ki je na mah rešil gobavca ostudne bolezní, bi mogel ozdraviti tudi na smrt bolno grofovo hčerko.

Prinesel sem zdravila tudi zanjo in ozdravljena bo, ko pride njena ura,« je razodel Pavel ženici zaupno, kakor sin materi. Sam se ni spoznal, odkod naenkrat to veliko zaupanje do nje.

»Dobro delo boste storili in vsi vam bomo hvaležni; še Bog bo vesel tega, saj mu je ljubše življenje kot pa smrt,« je odgovorila ženica, ki še kar ločiti ni mogla od čudodelnega zdravnika. In kakor da bi bila že davna znanca, ga je vprašala: »Pa kje ste dobili to čudovito zdravilo?«

Kot grajski oskrbnik jo je Pavel večkrat svaril in tudi karal, kar mu je pa ta vselej hudo zamerila. Utegnil je biti sem in tja le prestrog z njo. Oddolžil bi se ji zdaj rad za prejšnjo strogost. Tudi ga je zblíževalo z njo nezavestno čustvo neke nepoznane prvotne skupnosti in krvnega ali duhovnega sorodstva ali kaj že: ni si mogel kaj, da bi ji ne razodel tudi tega, kje je dobil čudodelno zdravilo. Zadrževalo ga je le to, ker se ni maral dati spoznati. In ji ni odgovoril na stavljenjo vprašanje.

Tudi njo je vezalo nekaj podobnega na tega mladeniča. Srce ji je govorilo, da hoče nekaj njenega mimo nje dalje iti. Zdelo se ji je, kakor da vidi v tem prelepem mladeniču samo sebe, nekdanjo prelepo grajsko vratarico; začutila je neko naravno ljubezen do njega, kakor mati do sina. In je bolj prosila kakor vprašala, samo da bi še ne odhitel dalje: »Pa kje ste dobili to čudodelno zdravilo?«

Pavel bi rad ustregel njeni radovednosti, a se je še ustavljal, ona pa ni odnehala, ni ga pustila dalje in znova prosila, znova vprašala: »Pa kje ste dobili to čudodelno zdravilo?«

Pavel je bil premagan. »To je pa zgodba,« je odgovoril in ji nato vse povedal, kakor se je zgodilo, odkar je bil izginil iz gradu.

Dekla je strmela, strmela in se zamislila. Vse misli so se ji končno osredotočile v eni: kako bi tudi sama dosegla to, kar je ta Pavel. Morda bi ga še celo prehitela in bi ona prinesla zdravje na smrt bolni grofici. V globoki zamišljenosti še opazila ni, kdaj je Pavel nehal govoriti, se mirno poslovil in tiho odhitel po svoji poti dalje. V srcu še ni bila ozdrav-

ljena: grof jo je zavrzel in tega ni mogla preboleti. Grizlo jo je, peklo, njena vroča ljubezen in sovraštvo do njega se še nista shladili. Vsa notranjost ji je govorila: tudi ti se moraš pomladiti, kakor se je oskrbnik Pavel, in boš spet grajska vratarica, prelepa, oboževana, prva v grofovih očeh. Pred očmi se ji je smehljala nova lepša bodočnost. Že davno pokopani upi so se ji zdaj iznova zbudili v srcu s tako silo, da se ni zavedala, kdaj se je spustila v gozd k onim belim skalam. Iz svoje globoke zamišljenosti se ni prebudila, v lepih mislih in sladkem upanju na lepšo bodočnost je šla na drugi svet iskat čudodelne žive vode. Kar je grajski oskrbnik Pavel zmožgel, pa bi ona ne? Ona, prelepa nekdanja grajska vratarica? ... K tistim belim pečinam v grajskem gozdu je prišla in se brez pomisleka vrgla v prepad. Nikdar več je niso videli v gradu. (Dalje.)

O skopuhu Matjažku

V vasi pod hribom je živel kmet Matjažek, skopuh, kakor ga ni poznal svet. Hlapcem in deklam je dajal neslan močnik, sam se je pa preživiljal s krušnimi drobtinami. Godrnjali so in se ga izogibali, vendar je bil Matjažek spreten mož: nabral si je bogastva polno klet, bilo je zlata in srebra, da se je vse bleščalo, najlepša stvar je pa bil biser, ki je gorel ko zvezda v noči. Biseru so pravili Solza in Matjažek ga je dobil le za velike denarje. Sicer ni kaj vedel početi z njim,

toda zavest, da ima v hiši nekaj posebnega, ga je delala še bolj ponosnega, kakor je bil že po naravi. Nikomur ni zaupal, zaklepal je klet z velikimi ključi, varovali sta jo dve stari mački, ki sta presunljivo zapihali in zavcvilili, če sta čuli najmanjši šum. Kadar se je približal starinski hiši berač, je skopuh takoj pograbil rožni venec, začel pobožno prebirati jagode, delal se je gluhega in ni odgovoril niti besedice pravilno. Ko so prišli nabiralci za poplavljenca in zimsko pomoč, je zaklenil hišo in kričal, da ga ni doma. V cerkvi je metal v pušico stare gumbe. Tudi davkov ni plačeval, ker je upal, da mu jih bodo čez leta itak odpisali. Za obleko je imel staro plahto, v katero se je ogrinjal, trdeč, da postajajo ljudje čedalje bolj zapravljeni in nezadovoljni. Zlasti ni mogel videti revežev. Trdil je, da so prišli čisto po svoji krivdi v tak položaj. Otroke pa je odganjal od svojega vrta s šibo, boječ se za drobne sadove treh lesnik, ki so rastle za hišo.

Prišli so hudi časi. Prvo leto je napravila veliko škode zmrzal, drugo léto so vse uničile velike vode, tretje leto je požgala pridelek velika suša. Ljudje so molili in kleli, največje kašče so se izpraznile, lačna in raztrgana množica se je vlačila po cestah od vasi do vasi, kričala in jokala, živine ni bilo nikjer več, na kruh so pozabili. Stari skopuh je pa imel vsega na pretek. Dolga leta je nabiral žito. Toda se ni izdal. Zabil je oknice, zaklenil vrata in ždel v kotu, čakajoč, da bodo ti neprijetni časi na kak način prešli.

Vse hudine je pa bil kriv šepasti vrag, ki ga je poslal Lucifer na zemljo, naj pobere ljudem solze, zakaj dokler imajo ljudje solze, se v žalosti in skrbeh razjočejo in pol teže jih zapusti, ko pa ne bo več solz, se bodo vdajali drugače tolažbi. Šepasti vrag je bil bolj vihrave sorte. Niti do kraja ni poslušal Luciferjevega ukaza, stekel je na svet in začel poizvedovati o solzah. Navadnih solz je imel kmalu polno vedro. Ljudje so bili radodarni, dajali so mu jih kar zastonj. Pa se je kmalu domislil, da bi se mogle dobiti še kake drugačne solze. Oprezoval je od človeka do človeka, dokler ni čul o Matjažkovem biseru. »To je prava solza.« se je razveselil. »Zanjo me bo gospodar posebno odlikoval. Bisera, ki bi bil kot solza, še nima peklenska zakladnica.« Vohal je okoli Matjažkove hiše, a ni mogel vanjo. Napravil se je v berača. Prestrašil se je rožnega venca in zbežal. Ko mu je vse spodletelo, je pričaral slabo letino, zmrzal in sušo, nato pa nahujskal ljudi, da je vsega kriv skopuh Matjažek. On skriva velik biser, z njim bi se lahko pomagalo svetu. Toda bisera noče izročiti ljudem. Mno-

žica spočetka ni verjela, potem se je dala prepričati. Vsekakor mora biti na tem nekaj resnice. In če drugega ne, bodo dobili vsaj nekaj kruha, zakaj Matjažek mora biti bogat, neznansko bogat, kakor sam kralj.

Pa ko so prišli pred skopuha, skoraj niso mogli verjeti. Prestar in preveč zanemarjen se jim je zdel. Šepasti vrag je pa stegnil roko po mali vrečici. »Tukaj ga ima!« je zacvilil. Matjažek je pobledel in kriknil: »Beži, hudoba!« Šepasti vrag je zapihal, vendar je pograbil vrečico z denarjem in biserom. »Hudoba!« so ljudje zatisnili nosove. »Po žveplu diši!« Niso dolgo izbirali pota, pa tudi Matjažka niso

poslušali, ko je kričal, da mu je nekdo odnesel ves denar, stisnili so pesti in lop! po vragu. Vrag se je nekaj časa motal pod nogami in rokami, nato je stresel po tleh vrečico z denarjem. Ljudje so ga izpustili in začeli loviti denar ter se pretepali zanj. Ta čas je vrag ušel in odnesel biser.

Kamen je kamen, so skomignili ljudje. Brigajo nas take prismodarijel Čemu pa ne uporabi denarja za kaj bolj koristnega? Skopuh je pa tožil in lomil z rokami. Množica mu je izropala kleti in žitnice in šla svojo pot.

Izkazalo se je pa, da je šepasti vrag z biserom vred odnesel tudi vse človeške solze. Ljudje niso več jokali. Ko jih je obšla žalost, so se jim zarezale v obraz neprijetne gube, nekaj jim je leglo na srca in niso se mogli otresti grenkobe. Dan za dnem so bolj povešali glave. Prihajali so godci in šaljivci iz tujih dežel, taki, ki so živeli od smeha in ki so ga nosili s seboj kot drugi popotno torbo, ljudi pa niso mogli razvedriti. Počasi so le začeli ugibati, da mora biti za tem nekaj vražjega. Seveda, nihče drug ko šepasti vrag. Pekel je sicer neprijetna zadeva, vendar so začeli premišljevati, ali ne bi kazalo, iti iskat čudežni biser. Nekaj pogumnejših se je odpravilo na pot, kot da gredo v sosednjo vas. Tudi skopuh Matjažek ni okleval. Biser je bila njegova last, ni ga hotel prepustiti šepastemu vragu ali komu drugemu. Bil je že star in težko je hodil, odpravil se je pa vseeno na pot. Urezal si je palico, kar se pa tiče hrane, se je itak mislil preprostiti od hiše do hiše.

Pride Matjažek pred peklo, trka po vratih, pa ga ne sprejmejo nič kaj prijazno, kakor bi ga že od daleč poznali, kako je skopuški. Tudi so vrage ravno karte metali in igralci imajo pri kartah radi mir.

»Kaj bi rad?« zarenči nadenj kosmat vratar.

»Če je šepasti vrag doma,« je bil radoveden skopuh.

»Ni ga,« pravi vratar in škriplje z zobmi. »Ukradel je nekje na svetu biser in pobegnil z njim, mesto da bi ga prinesel gospodarju. Sedem ur hoda od tod služi v bogatem gradu. Jutri navsezgodaj pojdemo ponj in ga z biserom vred privlečemo domov.«

Skopuh se je prestrašil, ni zamrmral ne bev ne mev, le mravljinci so mu šli po telesu. Previdno se je obrnil in se napotil proti gradu. Dolga je bila pot, za starega človeka dvakrat sedem ur hoda. Pa za biser bi šel tudi skozi šibe in puščavo. Prašen in utrujen je prišel pred grajska vrata. Odprli so mu, bili so prijazni ljudje, stopil je pred graščaka in povedal,

kaj bi rad. Graščak je nezaupno ogledoval raztrganega starca, oči so se mu zasvetile. Da, nekega hlapca imajo, če je pa ravno šepasti vrag, tega ne ve. Dal ga je poklicati. Šepasti vrag je res prišel. Ko je ugledal Matjažka, se je široko nasmejal in odkimal. Povedal je, da nima več bisera. Dolga je bila pot, bil je lačen in žejen, ni dosti premišljeval, zastavil ga je v krčmi pri Starem volku pod gozdom.

»Moj biser!« je zadrhtel skopuh.

Prijel se je za glavo in odhitel iz gradu. Daleč na večerni strani je stala pod gozdom krčma pri Starem volku. Matjažek se je izmučil, ko je prišel do krčme. Tam je padel za mizo in obležal ko snop. Krčmar Stari volk je bil dobrovoljen človek, čokate postave, mežikal je s sivimi očmi. kakor bi dobro poznal Matjažka, vzdignil ga je izza mize, napojil ga je z vinom in nasitil z jedačo. Ko je skopuh začel šepetajoče praviti o biseru, je krčmar prikimaval, da je res imel biser, bridko lep biser, zastavil mu ga je bil šepasti vrag, a je prišel mimo krčme cesar iz devete dežele, videl je biser in gospoda ima že take navade, ukazal je biričem, naj mu ga vzamejo, češ kaj bi krčmar v samoti s tako bleščečo stvarjo. Biriči so pobrali biser in odšli s cesarjem. Ko je Matjažek to slišal, se je razjokal. golčal je o nasilju in podobno, Stari volk se je pa smehljaj, bil je marsičesa vajen in naposled taka bleščeča stvar tudi res ni za siromaka.

Ko se je Matjažek nekoliko opomogel, se je napolil v deveto deželo. Zdaj se je nekoliko potolažil, začel je premišljevat, če ne potrebujejo bisera tudi drugi ljudje. V prsih se mu je nekaj zganilo. Da, tudi za druge mora poiskati biser, si je začel dopovedovati. Zdelo se mu je, da ga to še bolj žene na pot. Deveta dežela je bila daleč onstran gora. Prehodil je vrsto dolin, nešteto vasi in mest, dokler ni prišel do mejnih vrat, kjer je visel napis: Deveta dežela. Spčetka ga straža ni pustila skozi, ker ni imel nikakih papirjev, kajti tudi v deveti deželi je zdaj taka navada, da mora nositi človek s seboj različne legitimacije, da se lahko v potrebi pravilno izkaže. Ko je pa neprestano zatrjeval, da ima pri cesarju nekaj važnega opravka, si je mislil stražnik, da je to kak poseben odposlanec in ga je spustil v deželo. Matjažek je oddrsal po beli cesti in se smehljaj. Bil je prepričan, da bo zlahka prišel do cesarja in povedal svoje želje. Deveta dežela je lep svet, skoraj tako kot naš, zato je Matjažek nekako oživel. Iskal je z očmi, dokler ni ugledal v daljavi cesarskega gradu. Šel je tja, pa so ga dvorjani ustavili. Kar tako se ne more priti do cesarja. Povedal jim je, kaj bi rad. Smejali so se mu. Da, slišali so nekaj o tistem biseru, slišali so pa tudi, da ga je cesar poklonil potujočemu pevcu, ki je prosil zanj.

Matjažka je presunilo do dna srca! Zavrtel se je, pokazali so mu še, kod je krenil pevec, in odhitel je za njim. Kaj bo pevcu biser! Jesti in piti mu dado povsod in streho tudi! Toda on! Srce se mu je širilo in stiskalo. Hitel je skozi gozdove, iskal z očmi po zapuščenih stezah, dokler ni ugledal pevca. Bil je mlad človek, pomlad v očeh, zdravje v licu. Matjažek ga je došel in osorno povedal, kaj bi rad. Pevec se

je samo nasmehnil in mu ni hotel izročiti bisera. Daroval mu ga je cesar za lepo pesem, se je izgovarjal. Matjažku je zagorela kri. Vrgel se je na pevca, potlačil ga v travo in ga zadavil. Nato mu je preiskal žepe in našel biser. Zagledal se je vanj, nekaj toplega ga je spreletelo, oči so mu zagorele. Potegnil je mrtveca v grmovje in odhitel čez hribe proti domu.

Odslej je šele čutil čudežno moč. Imel je nepopisno srečo. Ljudje niso vedeli, da je spet našel biser, videli so pa, da je zlahka popravil hišo, videli, kako mu je bogastvo kar vrelo v naročje. Hrbet se mu je zravnal, obraz postal poln, zdravje je sevalo iz njega. Od bisera je sijala čudežna toplota, ogrevala je zemljo, lezla v ljudi, ki so naposled dejali:

»Vsekakor je Matjažek našel srečo. Čudovito se je izpremenil. Mi pa še zmeraj iščemo biser. Nič ne de, če ga ne najdemo, saj se je življenje samo po sebi spremenilo.«

Tedaj se je nekega dne Matjažek nenadoma prestrašil. Od nekod je priletela ptica, lepa bela ptica, zakrožila dvakrat okoli hiše, sedla nato na okno in zapela s človeškim presunljivim glasom:

»Biser, kakor sončni svit,
s solzami, s krvjo oblit,
daj ga svetu spet nazaj,
da ti dodeljen bo raj!«

Matjažek je pobledel. Spomnil se je mrtvega pevca in njegovega prosečega glasu ter si pomel oči. Da, prav tak glas je imel. Poiskal je palico in zapodil ptico. Odletela je, zbežala po vrtu in se skrila v vrh visokega drevesa ter znova zapela s trepetajočim glasom.

»Sitnost,« si je mislil Matjažek, »treba bo ukazati lovcu, naj jo ujame.«

Toda lovec ni imel sreče. Ustrelil je enkrat, dvakrat, ptica je odskakovala, zakrožila nad vrtom in se znova vrnila. Ko je pa lovec čul, kako je zapela, se je pokrižal in vrgel puško na ramo, češ to je posebna ptica in proti čarom je svinec brez moči.

Matjažek je postajal zmeraj bolj nemiren. Zatiskal si je ušesa, zaprl je okna in vrata in se skril v najsamotnejšo izbico. Ptica je prhutala okoli hiše, butala je s perutjo ob okno in pela, neprenehoma pela in vedno isto pesem:

»Biser, kakor sončni svit,
s solzami, s krvjo oblit,
daj ga svetu spet nazaj,
da ti dodeljen bo raj!«

Njen glas je postajal zmeraj močnejši, pritiskal je skozi zidove in begal Matjažka. Včasih je izginila. Dva, tri dni je ni bilo videti. Oddahnil se je, misleč, da se je izgubila. Komaj se mu je lice nekoliko zvedrilo, se je znova prikazala ter prepevala okoli hiše. Sprevidel je, da se je ne bo mogel iznebiti. Začel je pešati in bolehati. Obraz mu je upadel, hrbet se mu je ukrivil, ko da nosi težko breme. Obiskoval je zdravnike. Majali so z glavami, niso poznali bolezni, on jim pa tudi ni hotel praviti o ptici, ki mu poje noč in dan in ga povsod spremlja. Mlajši so ga pošiljali k starejšim, starejši spet drugam. Naposled je prišel do sivolasega modrijana, ki mu je pogledal globoko v oči, spoznal, kaj se godi z njim, ter dejal: »Ta bolezen je huda, zdravila pa skoraj ni. Zdi se, da potrebuješ dobrih del. Ali si kdaj v življenju storil kaj dobrega?« Matjažek je še bolj povesil glavo, premislil je vse, kar je preživel, in ni odgovoril. Iskal je v preteklosti, brskal in počasi odkimal.

»Treba je pomagati ljudem,« je pokimal stari modrijan še enkrat ob slovesu.

Matjažek si je sicer zapomnil nasvet, a ga je nekaj bolelo. S trudom in skrbjo si je nabral nekaj premoženja in zdaj naj bi ga kar tako razdal beračem in potepuhom. To mu ni šlo v glavo in zdelo se mu je krivično. Premišljeval je, kako naj bi napravil kako dobro delo, da ne bi imel preveč stroškov. Tedaj se je znova prikazala bela ptica. Tresel se je pred njenim glasom in ko je prvi berač ponevedoma zašel na njegov prag, ga je bogato obdaril. Takoj se je to razneslo po okolici. Ujezilo ga je, češ zdaj ne bom imel nikoli miru. Marsikoga je mislil zavrniti, a zmeraj se je prav tisti trenutek oglasila bela ptica, osoren glas mu je ostal v grlu in je dajal in dajal. Dajal je tudi takim, ki je vedel zanje, da bodo denar o prvi priliki zapili. Dajal je dan za dnem in še zvečer so prihajali ljudje, potrebni in nepotrebni. Nič več ni čutil tiste teže, ki mu je včasih upogibala hrbet, stiskala srce z vsakim kosom blaga. Z vsakim novcem je odšel košček hudega, zmeraj bolj vesel in svetlejši je bil njegov obraz. Naposled je prišel dan, ko ni bilo ničesar več v hiši. Vzdihnul je in se mislil odpočiti. Toda ptica na vrtu je še zmeraj pela. Poklical je ljudi in jim razdal zemljo, pustil je, da so mu oplenihi hišo. Ko že ni bilo ničesar več njegovega, je vzel palico in stopil na vrt. Ozrl se je po ptici. Plahutala je okoli njega. Segel je v žep in vzdignil roko. Ljudje so se začudili. Torej je imel biser, ki so ga toliko časa iskali! Pritajeno mrmranje je šlo od človeka do človeka. Bela ptica je udarila s perutjo po biseru v Matjažkovi roki, vzdignila se je visoko v zrak in izginila. Matjažek je smehljaje se gledal za njo. Nato je sedel na prag in pustil, da so ljudje pobrali biser.

»To je čisto navaden kamen,« so se vznemljili. »Spet bomo morali delati kot doslej, nič se ne bo spremenilo.«

Fr. Ločniškar

Pust

O, ti pust, norčavi čas,
spačen kažeš nam obraz:
Govor tvoj in tvoje lice
ne oznanja nam resnice.

V polje pusta žgat gremo,
da preženemo temo
ter požgemo vso trohnobo,
da začnemo novo dobo.

Povest o zlatu

»Očka, pomisli, kaj se mi je sanjalo!« je veselo zaklical Ivanček.

Ivančkov očka sprva ni hotel ničesar slišati, ker je bil že malo nejevoljen vsak dan poslušati takšna pripovedovanja, ki so se včasih vlekla v neskončnost. Toda Ivanček je to pot tako čudovito lepo vzdiknil, da je postal oče celó pozoren, zato ga je vprašal:

»No, kaj te je zopet hotel zagrabití sosedov Muki?«

»Ah ne, očka moj, kaj takega se mi ni sanjalo še nikoli,« in Ivanček se je nekako še zasanjan zagledal v očetovo zlato uro, ki je vztrajno tiktakala na omarici.

»Tak, povej no, kaj čakaš, saj veš, da nimam dosti časa!« je zabrundal dobri očka, ki je redno vsako jutro potrpežljivo poslušal Ivančkove sanje. Obenem si je mislil, koliko je na svetu otrok, ki bi prav tako radi pripovedovali svoje čudovite sanje očkom in mamicam, a jih le-ti ne morejo ali nočejo poslušati. Naredil se je radovednega in ga ponovno vprašal:

»Kam si se pa zagledal? Začni že vendar!«

Ivanček je res ko začaran neprenehoma zrl v bleščeče zlato urno pokrovko in nekako tajinstveno začel pripovedovati:

»Veš, očka, sanjalo se mi je, da sem bil reven deček, brez staršev in brez doma. Hodil sem bos po svetu od jutra do večera in potoval iz kraja v kraj. Na teh potovanjih sem srečaval dobre in tudi hudobne ljudi. Nekateri so mi dajali črnega kruha, drugi me podili od hiše. Spal sem kar v gozdu pod košatimi bori. Zbudil sem se zjutraj, ko je posijalo zlato sonce.

Nekoč sem si zaželel vsaj košček, prav majhen košček zlatega sonca, zato sem molil in v molitvi sladko zaspal. Proti jutru, nekaj zvezd je še trepetalo na čistem nebu, se mi je zazdelo, da spim v topli postelji, polni mehkega gosjega perja. Radoveden, kaj naj to pomeni, sem počasi odprl oči in skoraj bi oslepel od tolikšnega sijajnega bleska. Ali ugameš, kaj je bilo?«

»Ne, povej hitro!« mu je odvrnil očka.

»Pomisli, namesto culice sem imel kos čistega suhega zlata za podzglavje!«

Očku se je zdelo, da posluša žuborenje gozdnega potočka, tako mi-kavno je pripovedoval Ivanček. Ves zamaknjen ga je poslušal, ko je začel nadaljevati čedalje bolj živo.

»... Seveda sem bil brž pokonci in si začel ogledovati toliko bogastvo. Poskusil sem dvigniti zlato, toda še premakniti ga nisem mogel. Kaj čem z njim, sem si mislil, ko ga niti premakniti ne morem, kaj šele odnesti? Zopet sem molil in prosil Boga, naj mi da moč dvigniti in odnesti kos ne-

precenljive vrednosti. Čez čas sem znova poskusil dvigniti, in res, z neznanako lahkoto sem ga dvignil, zadel na ramo in se odpravil na pot.

Ljudje, ki so me srečavali, so gledali za mano nevoščljivo, drugi so se mi klanjali, kakor bi bil ne vem kakšen gospod, a nekateri so šli kar mimo in me še pogledali niso...«

»Saj tako je tudi na svetu,« ga je prekinil očka in prećeje nato umolknil, kajti opazil je, da misli Ivanček še in še pripovedovati.

»... Ves omamljen od tolikšne lepote,« je nadaljeval Ivanček, »in tolikšnega bogastva, sem brzel po cestah kakor vihar in se končno preutrujen zrušil na tla. Za mano je pridrvela reka pohlepnih ljudi. Z glasnim vrščem so se kakor lačni volkovi vrgli na kos suhega zlata in začeli tolči po njem. Divje tuljenje se je razlegalo naokoli, ljudje so se borili za vsako drobtinico zlata in končno so začeli še drug drugemu iz rok trgati komaj pograbljeno zlato. Nastal je pravi pokolj, in ko sem pogledal mlake krvi, sem prestrašen zakričal in, oh, še sedaj me je strah... ves srečen sem se znašel v svoji topli postelji. Brrr, kar groza me spreleti, če pomislim na tiste divje obraze! Če bi vedel, ne bi nikdar prosil zlata!«

Ivančku so se tresle roke in skoraj na jok mu je šlo.

»Pomiri se, Ivanček, saj so bile le sanje,« ga je tolažil očka. »Sicer so pa ljudje že od pamtiveka pohlepni po zlatu, tej lepi in dragoceni kovini. Kako se še danes varajo tisti, ki mislijo, da bodo ob kupih zlata srečnil!«

»Zakaj, očka, prav za zlatom vsi ljudje tako norijo?« Ivanček si je z dlanni podprl glavo in napeto pričakoval odgovora.

»Veš, Ivanček, zlato je najbolj iskana dragocenost na svetu...«

»Kaj pa biseri?« ga je prekinil Ivanček.

»Biseri, biseri, to je druga reč. Ti so nekaj povsem drugega in služijo predvsem le za okras, dočim dobiš zlato, rekel bi, na vsakem koraku.«

Ivanček ni bil bogve kako zadovoljen z odgovorom, zato je vprašal dalje:

»Ali je zlato že dolgo časa na svetu, očka? Ali ga imajo samo zlatarji in lepe gospodične?«

Očka se je Ivančkovi živi radovednosti prisrčno nasmejal.

»Zlato so poznali že najstarejši narodi. Dobivali so ga kar v rekah med prodom ali pa v stenah. Ker je barva zlata prijetna in topla, ni čuda, da je njegov sijaj že tako zgodaj prevzel človeka.«

»Seveda se lepo blešči in to me je premotilo,« je dejal skoraj jezno Ivanček.

»Barva zlata je podobna soncu, ima njegov sijaj in toploto, in to je privedlo že pred davnimi tisočletji neizobražene ljudi do verovanja, češ da je zlato sončev — otrok. Prvi ljudje so častili sonce po božje, in ker je bilo zlato podobno, so začeli še zlato častiti. Ljudje so mislili, da ga je bilo ustvarilo takratno najvišje božanstvo — sonce.«

»Čudni ljudje!« je zmajeval z glavo Ivanček.

»Nič čudnega! Pomisli, da ljudje takrat niso hodili v šolo kakor danes in so sploh drugače živeli. Bili so popolnoma odvisni od narave in si niso znali razlagati njenih pojavov. Zlata niso smatrali za neko vrednost. Mislili so: če nam je zlato darovalo sonce, mora služiti samo bogu — soncu.

Vse predmete za čaščenje sonca so imeli iz čistega zlata. Za nakupovanje niso uporabljali zlata, marveč dragocene tkanine, posode, orodje in druge predmete, dočim so zlato samo shranjevali v posebnih hramih.

Ko so Evropejci vdrlji v Ameriko, so pri sicer zelo izobraženem plemenu Inka videli njihova svetišča, v katerih so bili vsi predmeti iz pravega suhega zlata. Hrami so bili posvečeni njihovemu najvišjemu božanstvu — soncu. Poleg teh so bili postavljeni običajno manjši hrami iz čistega srebra, posvečeni sončevi ženi — luni.«

»Hi, hi,« se je zasmel Ivanček. »Sonce in luna pa mož in žena, no, kaj takega pa še ne!«

»Ti si norček, Ivanček, pomisli vendar, da so tako verovali ljudje pred več tisoč leti in ne še včeraj. Če bi ti takrat živel in se jim rogal, bi te kaj kmalu scvrli.

To je bilo davno pred Kristusovim rojstvom, ameriški Indijanci pa so tako verovali tja do odkritja Amerike, torej do pred približno štiri sto leti.

Saj so se celo do danes ohranili ostanki tega verovanja, pa nas ne smatrajo več za divjake. Kadar hoče kdo napraviti komu veselje, mu bo poklonil kak zlat predmet, in — zdaj sem se spomnil — tudi tebi so dali pri krstu zlato verižico, najbrž zato, da bi te vrhovno božanstvo sonce ščitilo in varovalo vsega zlega, ha, ha, ha...«

Ivanček se je široko zarežal in oba sta se tako od srca nasmejala, da so jima pritekale solze iz oči. Ko se je smeh polegel, je vprašal Ivanček:

»Zakaj pa ljudje tako koprne po zlatu?«

»Precej ti bom povedal. Prav staro verovanje, da zlato človeka ščiti, je privedlo ljudi do tega, da je hotel imeti vsak čim več zlata pri sebi. Sčasoma so se nesrečni ljudje začeli posluževati tudi krvavih sredstev, da bi prišli do plemenite kovine.«

»Očka, pa so imeli takrat res toliko zlata, da so se bojevali zanj?«

»Pa še koliko so ga imeli! Takratni vladarji, vsemogočni kralji in cesarji so imeli bajne množine zlata. Sporočilo celó pripoveduje, da so postavili v Babilonu velikanski kip boga Bela iz samega pravega zlata, težkega okoli 50.000 kg.

Kralj Salomon je imel toliko zlata, vse posode na njegovem dvoru so bile zlate, kot si moremo misliti samo še v pravljičah. Še celo vojaki so imeli ščite iz zlata. Te ščite so jim oropali nato Egipčani in ob priliki nekih izkopavanj so jih tam tudi v resnici našli.«

»To so bili lepi vojaki, vsi v zlato... škoda, da jih nimajo danes več, potem bi bili gotovo vsi radi vojaki, kajne, očka?«

»Kaj misliš! Koliko bi šele potem stale vojske, ko so že tako silno drage. Včasih so se cesarji in kralji med seboj kosali, kdo ima lepše vojake, da, da, Ivanček, to so bili prijetni časi...«

»Še nekaj ti bom povedal, vidim, da rad poslušáš. Mogočnemu cesarju Aleksandru Velikemu je o priliki nekega roparskega pohoda njegove vojske padlo v roke toliko zlata, da so morali vpreči 10.000 mezgov in 500 kamel, da so lahko vse zlato prenesli v Aleksandrovo državo. Kaj?«

»Kje so pa dobili toliko zlata, saj ga gotovo niso pobirali kakor krompir po njivi?«

»Zlato so dobivali v glavnem v rudnikih in v rekah, kakor sem ti že prej omenil. Kopali in pridobivali so ga ubogi sužnji, ki so pri delu največkrat zaradi ondotne silne vročine in trpljenja tudi pomrli. Stari Grki so na pohodu na Kavkaz prišli do reke Orion, kjer so pridobivali zlato s pomočjo ovčjega rogovja, ki so ga postavili v reko in na katerega so se lepili drobni kosci zlata.

Tudi široka Donava je nekoč nosila med peskom pomešana zlata zrna, naša Drava pa še danes, seveda v malih količinah. Tekom časa so se reke seveda izčrpale.«

»Očka, ali niso hodili naši ljudje včasih v Ameriko, da bi tam dobili zlata, kolikor so si ga poželeli?«

»Da, da, še pred nedavnim časom so tam odkrili velike množine zlata, in neumni ljudje so mislili, da ga je toliko, da ga ne bo nikdar zmanjkalo. Mnogim se je nasmehnila muhasta teta, ki se ji pravi sreča, še več pa jih je tam popolnoma osirotelo. Z nekaj prihranki so šli v Ameriko, vrnili so se pa kot pravi berači, mnogo pa jih je pomrlo od same lakote v tistih divjih in pustih pokrajinah, kamor jih je gnal pohlep po bogastvu in brezdelju. Kakor čebele v rojih so drveli takrat ljudje v tisto obljubljeno deželo.

Vsak dan so izkopavali prava bogastva, seveda samo nekateri. Posebno srečni so prišli do pravih kosov zlata, največji najdeni kos pa je bil težak okoli 100 kg.

Ko se je zlato v tistih krajih izčrpalo, so odšli iskat srečo drugam, v Afriko, v Indijo in končno zopet v Ameriko, v Kanado, kjer ga pridobivajo še danes.

Ker priroda sama ni mogla zaježiti ljudskega pohlepa po zlatu, zato so začeli razni laži-učenjaki poskušati pridobiti zlato na umeten način. V tem stremljenju so se vrstili res pravi učenjaki z drznimi goljufi, vsi z eno samo vročo željo: napraviti zlato!«

»Da bi zlato delali, tega pa res ne razumem, očka,« je Ivanček z velikim dvomom zopet posegel v očkovo zanimivo pripovedovanje.

»Tudi jaz ne verjamem, da bi ga lahko delali na umeten način, razumem pa želje tistih ljudi, in te želje po zlatu se vlečejo že stoletja in stoletja skozi zgodovino.

Vendar ima zlato, kljub vsemu sijaju, tudi temne sence, ki se ga drže, odkar ga ljudje poznajo. Nobena druga kovina na svetu doslej ni povzročila toliko gorja in zaradi nobene druge ni bilo prelite toliko potokov, rek, lahko rečem morij človeške krvi, kakor prav zaradi zlata, kateremu se ljudje klanjajo in ga obožujejo že od vsega začetka.«

»Kaj je bilo s tistimi učenjaki, katere si prej omenil, očka?«

»Saj res, skoraj bi pozabil. Reveži so skoraj vsi končali žalostno, kajti drugi, še pohlepnejši, so od njih pričakovali čudežev in seveda polnih vreč pravega zlata. Največ jih je končalo življenje na vešalih ali pa pod krvnikovo sekiro. Tisti, ki so mislili, da so iznašli zlato, so morali umreti, da ne bi skrivnosti izdali drugim, oni pa, ki ga niso mogli dobiti, so bili obtoženi, da skrivajo skrivnost zase. Tretji zopet, ki so dokazovali, da je takó nemogoče dobiti zlato, so bili umorjeni kot zanič učenjaki.

Zdaj vidiš, moj Ivanček, koliko gorja in trpljenja je povzročilo že zlato, in Bog ve, koliko ga bo še, če se človeštvo ne bo spametovalo. Nič ti ni treba biti žal, da so bile le sanje in še te so bile težke. Kaj bi šele bilo, ko bi imel v resnici tolik kos zlata, potem bi videl človeško zavist.

Mislím, da sem ti dosti povedal. Največji zaklad ti bodi bistra glava in pridne roke in dobro srce, tega ti ne bo mogel oropati nihče in nikoli!

Očka se je globoko oddahnil in prijazno pogledal Ivančka, ki se je zagledal nekam v daljavo.

Jan Plestenjak

Spor

Zima se je nasmehnila, ko je jelo odletavati listje z drevja. Sinice in drozgi so se približali hišam. Prestrašili so se praznote, kajti gozd je skoraj prozoren. Potepuhi so se umaknili v grape, kradeži so si poiskali duplin. Človek zlahka in brezskrbno roma po stezah, saj je gozd prazen, le po tleh šumi, med vejami v drevju pa pozvanja k počitku.

Kostanji, bukke, lesnike in črni gabri, vsi so goli, in tenke veje, ose prožne in lahke, štrle k nebu, kot bi prošle za blagoslov novega leta in nove pomladi. Le bori, smreke in jelke so zelene, zdaj še bolj, ker se v svoji bahavosti laže razkazujejo. Vse okoli, na desno in na levo, po tleh in povsod je ovelo, mrtvo listje. Nič več ni življenja v njem, nič več tistega sočnega zdravja. Če ga zgane veter, zadiši po smrti in oztrepeta kot mrlič, če ga dregneš z nerodno roko, namesto da bi ga prekrizal. Vse to dela strah.

Pod mojim oknom se košati topol. Kdo ga je zasadil, ne vem, vem le, da je trmoglav, pravi upornik. Prav blizu silijo k nebu bori, kostanji, smreke, breze in ob vodici jelše in vrbe, same pohlevne rasti.

Pa se je jel ponujati sneg, burja je zapihala in zamajale so se veje. Borove močnejše, kostanjeve in brezove komaj vidno, topolove so pa skoraj poljubljale gnijoče listje svojih tovarišev ter objestno kljubovale.

»Le kaj bi se igrali z menoj. Pripogibanje, kolebanje, to so moje tedenske telovadne vaje. Poglej me, zaspane kostanjevo, moje veje so pa deset seznenj dolge in kako ti švigajo, kako se ti prožijo. In ti bor, lenoba vseh lenob, ki se vetru komaj razčesati pustiš. Če že koga spoštujem, no, brezi bi se odkril, toda njena strahopetnost se mi studí. Le malo zamežikne prezgodaj dan, pa že razmeče svoje cunje po svetu, potem pa trepeče od strahu in od mraza. Jaz, najplemenitejše drevo, ki sem preromalo morja, pa ne trepečem od mraza in ne od strahu, ampak od sreče, da sem tujec močnejši od vas domačinov in da me goji vse — od ministra pa do bajtarja, pa čeprav ne rodim sadu in čeprav iz trne me odložim svojega plemenitega listja.« — Topol se je šopiril in se repiril, vrhovi so se krivili, burja je uglašala svojo melodijo skozi borove igle, pritiskala na kostanjeve veje in hladila svojo jezo ob trepetajočih brezovih vejah, ki so kot splašene duše gledale v tla, kot bi hotele moliti za umirajoče.

»Le nikar takol« je prišepnila jelka, da jo je slišala breza. »Jaz voham sneg!«

»Jaz voham sneg, v capah ga bo nametalo,« je dodala jelša, bor se je pa zasmeljal in skozi igle je siknila burja.

»Ga že imamo!« je zavzdihnilo umirajoče življenje po tleh in je zajecalo po vrhovih drevja.

»Nič zato!« je menil bor.

»Prav res! Naše veje so varne, ker so prožne!« se je junačila jelka in stresala stare igle.

»Ker nismo bahavil!« se je razčopirila jelša. Prikimali so ji kostanj, bukev, gaber, bor in jelka.

»Tako je, mi smo domačini in zato nismo bahači!« so si glasno zatrjevali in trepetali pred burjo, ki je že nanašala sneg v gostih, gostejših in debelejših kosmičih.

»Smo že tam!« je menila jelka, ki se je najbolj bala za svoje veje mladice, topol se je pa še zmerom bahavo oziral po svojih sosedah in v burji in snegu razkazoval svoje zelene liste, ki so se še krčevito oprijemali vej.

»Trmal!« je zagodla bukev in svoje veje sklanjala k tlom, ko se je jela vsedati nanje snežna teža. Tisto noč je snežilo za sedem žalosti. Jelka je umolknila, bukev se je potuhnila, breza se je sklonila k molitvi, le topol se je norčeval, češ kaj meni, plemenitniku, ki nisem rojen iz te malodušne zemlje.

Zjutraj je bilo vse belo. Breza je stala bela kot kip, jelka vsa ogrnjena v belo odejo, bukev je pod težo snega stisnila svoje veje k telesu, vsi pa zatopljeni, kot bi molili.

Le topolovo deblo je štrlelo kvišku. Odkrhnjene veje, vse še pokrite z bahavim zelenjem, so ležale na tleh. Nič več ni bilo življenja v njih in zamrla je v njih moč. V nemem preziru je kriknilo ranjeno deblo: »Čemu to?«

»Samo trohico skromnosti bi bilo treba!« je zašepetala jelša, ki se je sama krivila pod težo snega.

»Tako se godi prisiljencem, ki mislijo, da so na naši zemlji gospodarji!« se je razvnela bukev in si stresala sneg. In njene veje so pretile kot grozeči prst: »O, mi smo še trdni, domačini na domačih tleh!«

Fr. Ločniškar

Na svečnico

Svečice v čast Mariji
v cerkvi prižigajo,
kakor s plameni k nebu
prošnje se dvigajo:

Ti, o Marija, bodi
v težkih nam časih pomoč —
Tvoja svetloba naj vodi
nas skozi temno noč.

Od Svete goré do Višarij
in na Gosposvetsko poljé,
s Trsata, Marije Snežne,
naj Tvoje nam lučke žare.

Pavle Kveder

Planica — smučarski raj

Gotovo so redki med Slovenci, ki še niso prav ničesar čuli o Planici in smuških skokih tam. Mnogo več pa je tistih, ki ne vedo dosti več o Planici kot to, da je neki kraj. Pomen, lepota, tujskoprometna važnost in sloves jim pa niso znani. Ves športni, posebno smučarski svet govori spoštljivo o Planici, zato je naša dolžnost, da vemo o njej najprej mi nekaj več kot tujei in se zavemo njene vrednosti.

Rateče-Planica je zadnja železniška postaja v naši državi. Da nas vlak ne povleče čez mejo v Belo peč v Italiji, izstopimo. Pred nami leži kup hiš. To so Ráteče, 868 m nad morjem, v mejnem trikotu med Italijo, Nemčijo in našo Jugoslavijo stisnjena vasica. Nekaj nad poldrug sto hiš ždi druga ob drugi, kot bi se hotele z medsebojnimi dihi ogreti v mrzlih zimskih dneh. Ratečani so dobri, postrežljivi in pridni. Poljedelstvo in živinoreja sta jim glavni opravili, zadnje čase pa jim prinašajo prav lepe denarje tudi letoviščarji in smučarji, ki vedno pogosteje obiskujejo ta kot. Dober streljaj od vasi poteka italijanska meja in nad pol zemlje imajo Ratečani že v Italiji. Uro hoda v breg pa straži gora Peč (1509 m) kot trden mejnik med Nemčijo, Italijo in našo državo.

Foto Pogačnik

Planica v prvem snegu

Pri Rátečah se začanja Planica, ki je zvrhano uro hoda dolga gorska dolina in se vije v vznožju naših najlepših vrhov. Od treh strani jo kot zvesti čuvarji oklepajo strme stene. Dolina je najširša pri postaji Rateče-Planica. Travnate livade, obrobljene z gozdom, se nad vasjo poslednjič gosposko razprostiro, nato se dolina oži in vije med krasnimi gorskimi grebeni in vrhovi. Tri Ponce (2272 m) jo oklepajo z ene, Ciprnik, Mojstrovka (2332 m), Travnik z druge strani. — Spodnji del planiške doline je Slatina (1000 m), zgornji pa Tamar, kjer se dolina počasi vzpne po prodišču, nad katerim domuje in kraljuje naša najlepša gora, ponosni Javalovec, 2643 m.

Izpod Ponce — vštric obmejne stražnice, priteka iz skale Nadiža, ki se koprneče zažene preko raztrganega kamenja in hiti razposajeno po

dolini v strugi, vjedeni v pród, v katerem se ko dete včasih za hip naga-jivo skrrije pa spet pokaže. Tudi pot vodi ob strugi. Majhen smrekov gozd daje poleti senco in dom divjačini. Borovci, skrivljeni od viharjev, se še vzpenjajo nekaj časa v bregove. A pod vrhovi domuje grmičevje in to se brezskrbno sprehajajo brhke dixje koze. Človeka se navadno ne boje. Opazovali smo jih na nekaj korakov, ogledovale so nas, nato pa so jedle dalje.

Nekaj let je že od takrat, ko sem prvič stopil v ta lepi planiški kot. Več nas je bilo. S šotori in težkimi nahrbtniki obloženi smo obstali na ravnici pod Ponco, prav tam, kjer se Nadiža umiri v strugi in zavije v dolino. Tam smo postavili za mesec dni belo plateno vas in v njej uživali prirodne čarobnosti. Goré, ti orjaški, a bohotni starci so nam bili spočetka ko nemi pretilci; bali smo se jih. Le malo časa. Sprijaznili smo se z njimi, ko so se nam v jutranjem soncu prijazno posmejali njihovi zgubani obrazi, občudovali smo jih, ko so se v njih razbijale strele in gromi in so le godrnjaje odgovarjali na viharne pesmi... V večerih pa, ko se je mrak boječe priplazil v vse kote in gorske špranje, so zašepetale smreke in zvezde so mežikajoč povasovale v skalah in med njimi... Takrat smo vzljubili skalé, takrat smo pastirjem zavidali ovce in te strmine, takrat smo se naučili ljubiti vsako ped te naše, samo naše slovenske zemlje... Res je, kar pravijo ljudje, da je namreč Bog, ko je delil svetu lepote, pozabil na nas. Šele na opomin svetega Petra pa je ostanek, cel zagrabek vseh krasot, podaril naši zemlji z vsem najlepšim, najboljšim in v tako bogati meri.

Takrat, ko so zašle naše stopinje boječe v ta raj, je bila vsa planiška dolina še malo poznan gorski kot, kamor so le redko prišli izletniki. Domačini so nagnali na poletje ovce v planine, jim hodili »solit« med letom, na jesen pa so čredo zbrali in odgnali domov. Le tu in tam so planinci obiskali mogočne vrhé. Koča je že stala v Tamarju, služila pa je le lovcem, ki so imeli zgoraj urejeno sobico, in pa pastirjem oziroma čredi, ki je imela v spodnjem delu stajo. In obmejni stražniki so samevali ob borni kočici.

Danes pa je planiška dolina kaj drugačna od takrat. Zima nam ni več zasovražena, kašljajoča in nevšečna starka, ne, vzljubili smo jo, odkar imamo smuči in odtlej nam zlepa ni dovolj snega. Na Slatini sta zrastle kar dva domova. Koča v Tamarju je lepo preurejena in povečana in nova Marijina kapelica je povečala domačnost. Planiška pota so oživel. Ljudje trumoma obiskujejo zadnja leta krasno dolino, ki je vsa zasnežena čudovito lepa. V snežena polja rišejo smuči različne oblike, v soncu in snegu se radujejo domačini in tujci.

Ljudje so neugnana bitja. Nikoli jim ni dovolj lepote in užitkov. Premalo jim je bila samo vožnja v mehki sneženi belini in začeli so skakati s smučmi. Zrastle je prva skakalnica, na kateri so mladi preizkušali svoje znanje in neustrašenost, navadili so se skakanja in kmalu so rastle po raznih krajih večje in večje skakalnice. In kje naj rasto skakalnice, če ne v Planici, kjer leži debela snežena plast celih pet mesecev in klubuje soncu tja v pômlad? Sprva so bili naši skakači slabi, a pod vodstvom tujih in domačih učiteljev so zelo napredovali. Skakalnice so povsod izpopolnjevali, najboljšo planiško so povečali in l. 1934., 1935. in 1936. (vsako leto je bila skakalnica povečana!) so se vršile na njej tekme, na katere so povabili tudi skakače iz drugih držav: Nemce, Avstrijce, Čeha, Poljake, Švicarje in Norvežane, ki jim pravijo »kralji zraka«, zaradi njihovih lepih skokov. Vsako leto je prišlo gledat tekmo ogromno ljudi. Več posebnih vlakov je pripeljalo vso to množico iz vse države. Tudi inozemcev je bilo zelo veliko.

Foto Pogačnik

Največja planiška skakalnica
(na kateri je Bradl skočil 107 m)

prihajati k nam, da na lastne oči vidijo našo skakalnico, ki jo je zgradil naš inž. Stanko Bloudek, in da vidijo vse naše prirodne lepote. Tega leta je skočil naš Novak 89 metrov in pol ter dokazal, da tudi Slovenec zmore veliko in zna dovolj, da lahko tekmuje s tujimi mojstri! Da pa bo potrjena daljina čez stometerskega skoka še bolj in da bo svetu ponovno poudarjena Planica, je na ponovno preurejeni skakalnici spet skočil Bradl kar štirikrat čez sto metrov, in to: 101 m, 103 m, 104 m in celo 107 metrov, t. j. največ doslej!

Prav zaradi tega, ker se je po onih zgodovinskih skokih od 101 metra pa do 107 metrov razneslo ime Planice po vseh delih sveta, sem tudi vam hotel povedati tole o Planici. S Planico smo dokazali svetu, da zmoremo v svojem tihem delu zelo veliko in četudi smo majhen narod, smo vredni svoje zemlje in svojega imena. In ponosni smo na vse to!

Zdaj imamo v Planici kar pet skakalnic, od male pa po vrsti do one največje, ki jo imenujejo tudi »mamutska skakalnica«. V Planici so zadnja leta ustanovili skakalno šolo, kjer se urijo v smuških skokih vsi, ki imajo dovolj veselja, časa in poguma. Posebno pridni in sposobni za skoke so mali šolarji iz Planice, Kranjske gore, Podkorena, Dovja in Mojstrane. Ti imajo namesto telovadbe pozimi obvezno skakanje in smučanje. Nekateri med njimi so že pravi mojstri v skakanju. Vsako leto pa imajo ti šolarji tudi tekmo, takrat pa pokažejo svoje znanje, pa ne na »mamutski skakalnici«, na najmanjši se pomerijo med seboj. Marsikdo med vami jim zavida to, kajne?

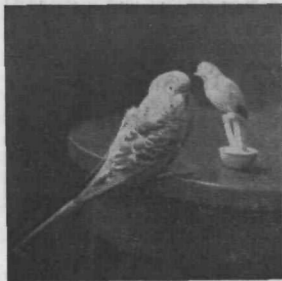
Skoki so bili vsako leto lepši in daljši. Gledalcem je zastajal ob vsakem skoku dih, ko so videli mlade in neustrašene fante, kako so globoko predklonjeni, lepo stegnjeni na smučeh plavali nad njihovimi glavami v višini drevesnih vrhov in po kratki vožnji pristajali na dnu... L. 1934. je najdalje skočil Norvežan Ruud, 86 metrov in pol, naš Novšak pa 66 m! Leta 1935. so skakali še bolje na povečani skakalnici. Najdaljši skok je dosegel Poljak Maruszarž, 92 metrov, naš najboljši pa je bil to pot Šrnel z 72 metri, Norvežan Andersen pa se je pri skokih pognal 98 metrov daleč!

Pa še ni bilo dovolj! Nepozabna bo ostala vsemu smučarskemu svetu letnica 1936, ker je takrat v naši Planici skočil 17 letni Avstrijec Josef Bradl 101 meter. Prvič je bil tedaj v zgodovini smučarstva dosežen skok čez sto metrov in to v naši mali gorski kotlini Planici. Od takrat pozna po imenu Planico vsak človek, ki se količkaj zanima za šport, posebno še za smučanje. Ne samo za Planico, za vse naše lepe kraje so se začeli zanimati tujci in začeli so še pogosteje

Naš Mojko

Kdo ga ne pozna? Vsi, ki stanujejo v hiši, in tudi tisti, ki prihajajo vanjo po dnevnih opravkih: raznašalka časopisov, mlekarica, postržnica, pek, dimnikar in drugi. »Kje je Mojko? Kje je papagajček?« Prav zdaj ne utegne. Ravnokar obira v kletki bar.

Komaj pa pozvoni v predsobi, že je Mojko pri vratih in čeblja: »Kdo je prišel? Klanjam se!« Oh, ti večni obiski, ves dan samo obiski. Mojko! Revček si! Nikdar nimaš miru. Komaj se zdani, že je pokonci. V kletki je Mojko samo ponoči. Čez dan gre vanjo le tedaj, ko mu začne »kruliti v želodčku«. Drugače pa se ves dan spreletava po kuhinji, v predsobi, v kopalnici — povsod ga je dosti. Za trenutek se umiri, sede na kljuko pri oknu in gleda v zasneženo pokrajino. Če se oglasi na strehi vrabček —

potepušček, je naš Mojko ves nemiren in se mu oglša: »Bibi! Pojdi sem, boš kaj povedkov? Kaj boš ti povedkov? Ali si ti naš?« Ko prileti vrabček na okensko polico in pobira zrnca, ki smo mu jih natrosili, brž zakliče: »Bibi! Bibičko!« Ko vrabček odleti, gleda Mojko ves žalosten za njim in kliče: »Kje je Bibi? Kje je Bibičko?«

Tudi poljubljati zna naš Mojko. Ko mu rečem: »Daj poljubček!« nagne glavico in »cmokne« prav na usta, prav tako, kot je slišal nas, ko smo ga učili. Zelo rad poljubljuje ptička, ki ga vidi v zrcalu. Najprej mu prav prijazno govori: »Zlati ptičko! Daj poljubček! Lepega prosim — prosim — prosim! Pa še enega! Pa še tri! Še pet! Deset! Hvala lepa! Pridkan si, pridkan si!« Ko pa se ujezi, začne kimati z glavico, kot bi ga karal, in vpije: »Grd si! Grd si! Ti firbec, firbec! Lumpek!« A naslednji trenutek ga že zopet hvali in se mu dobrika: »Pridkan si! Pridkan si ti!« Ko nas kdaj nalahno vščipne v ustnico in ga kaznujemo s prstom po kljunčku, je brž užaljen in kima z glavo. Če mu rečemo: »Grd si!« odgovori: »Nisem. Ti si grd!« In če ne nehamo, zavpije: »Pusti!« Nato pa začne zmerjati: »Firbec si ti! Firbec! Firbec!« Kadar je čisto tiho v sobi, nas naš mali navihanec na to opozori in vzdihne: »Oh, kako je dolg čas!« Toda nima vseh domačih enako rad. Mlajšo sestro kliče od jutra do večera. Ko se zbudi, brž prileti k njej na posteljo in ji zakliče: »Hitro vstat! Ura je šest! Hitro učit!« Ko se odpravljamo zdoma, Mojko to hitro opazi, skoči na ramo in nas ne puste ven. Končno ga denemo na štedilnik in ker je vajen, kaj

mu navadno takrat rečemo, že sam pove: »Boš čičkov, Mojko! Oh, kako zebka našega ljubčka!« Tudi zna razločno povedati, kako se piše in kje stanuje. Večkrat vpraša koga, ki pride k nam: »Kako se pišeš? Povej, hitro povej!« Tudi za god zna voščiti. Da, da, naš Mojko govori kot »raztrgan dohtar«. Vse zna in govori že nad 150 besed. Kdor ga vidi in sliši, se ne more dovolj načuditi njegovim navadam in besedičenju. Neprestano čeblja, od jutra do večera se niti za trenutek ne ustavi. Sam sebi pravi: »Mojko je papagajček — žlobudravček!« Tako je povedal sestri Marjeti, ki ga je prišla obiskat: »Sestra Marjeta je prišla! Oh, kako ima lepe oči!«

Tak je naš Mojko in nič drugačen.

Ko smo ga dobili, je bil velik revček, mlad samček, komaj pet tednov star. Po rojstvu je Krakovčan in spada v trnovsko faro. Ni edinček, saj je imel štiri bratce in tri sestrice. Le Bog ve, koliko je danes še živih. Tudi ne vem, če mu še živita očka in mamica. Odnegli smo ga iz rojstne hiše, ko je komaj s svojimi bratci in sestricami zapustil valilno hišico. Kupili smo mu prijazno kletko in ga postavili v kuhinji na polico. Revček se nikakor ni mogel privaditi novemu domu. Prvi dan je mirno čepel na zgornji paličici in niti začivkal ni. Natrosili smo mu razno seme v posodico, a ni se ga dotaknil. Obesili smo mu prav nad glavo kito bara, še zmenil se ni zanj. V velikih skrbeh smo bili. In če nam ptiček pogine? Že se je nagnil dan k večeru, a naš Mojko — tako smo ga klicali takoj v začetku — se ni dotaknil nobene jedi. S strahom smo se drugo jutro približali kletki. Mojko je čepel na paličici in se nemirno razgledoval. »No, Mojko, kako smo spančkali? Ali bomo kaj zajtrkovali?« smo ga izpraševali. Mojko se pa ni kar nič zmenil za naša vprašanja. Zaprl je očke in dremal, samo dremal. Morda pa je bil bolan? Ne, ne, ni bil bolan, le samote ni bil vajen. Hudo mu je bilo po veseli družbi, po bratcih in sestricah. Zato je bil žalosten, zato se je tako klavrno držal in se mu še jesti ni ljubilo. »Kaj bo neki z njim? Srce mu bo od žalosti počilo. Kar nazaj ga ponese. Jutri ga odnese k bratcem, ali pa že danes zvečer.« Tako smo sklenili. Mojko pa se je premislil. Kar na lepem je začel obirati bar, zrnce za zrnцем. Mojko je bil rešen. Bar mu je rešil življenje. Čim bolj slastno je drobil in luščil drobno semenje, tem živahnejši je postajal. Nič več se ni mevžil. Bar ga je poživil. In že je skočil z zgornje paličice na spodnjo. Ozrl se je po baru, hotel ga je doseči, a ker je kita visela previsoko, je zopet brž skočil na zgornjo paličico in ga začel obirati. Tako je prav. Po treh dneh je ptiček skakljal s paličice na paličico, obiral bau, se po kletki spreletaval in plezal po njej z enega konca do drugega. »Aha, rad bi se izmuznil iz kletke! Ne boš, Mojko! Le umiri se!« In Mojko se je umiril in obsedel na paličici.

Čez nekoliko dni sem mu odprla vratca v kletko in ponudila hrano na dlani. Umaknil se je v kot in nezaupljivo zrl vame. »Kaj naj to pomeni? Čemu steguje roko v kletko? Ali me hoče prijeti?« si je najbrž mislil. Lepo sem mu prigovarjala, naj se nikan ne boji, saj mu nočem nič hudega. Pa se je ptiček ojunačil, približal roki in začel pobirati seme. Še na prst se je povzpел in se nato zvedavo oziral okoli. Kmalu je spoznal, da se mu ni treba bati. Umaknila sem roko s ptičkom iz kletke in ga nosila okrog po sobi. Joj, to je bilo zanj nekaj povsem novega. »No, Mojko! Ptiček moj! Kam pa kam? Na izprehod pojdeva!« Približala sem mu kazalec leve roke in Mojko je kmalu preskočil z enega prsta na drugega. Vedno sem mu mirno govorila in zato je postajal od dneva do dneva zaupljivejši. Večkrat na dan sem mu pomolila v kletko prst. Komaj je Mojko to opazil, že je stopil nanj. Nič več se ni obotavljal. »Aha, zdaj pojdemo zopet na izprehod!« si je mislil. Čez teden dni sva se že imenitno razumela. Ko sem se približala kletki, je brž priletel k vratcem, in komaj sem mu odprla, je že skočil

na prst. Stoječemu na prstu sem mu dajala hrano in Mojko se ni prav nič več bal. Postal je povsem krotak in zaupljiv. Ko se je najedel, sem ga odnesla zopet v kletko ter odšla po opravkih. Vsakokrat, ko sem se mu približala, je silil iz kletke, me proseče pogledoval, kot bi hotel reči: »No, ali pojdeva na izprehod?« Takšen je bil naš Mojko v prvih treh mesecih. Krotak in udomačen.

To pa še ni bilo vse, saj je bil Mojko določen za nekaj več. Sklenili smo: »Tebe bomo povišali nad vse druge. V šolo pojdeš in učen gospod boš! To bo imenitno, kaj ne, ljubček?«

Ko je bil Mojko tri mesece star, je postal učenec. Bil je zelo priden, ukazeljen in poslušen ptiček. Dvignila sem ga iz kletke na prstu ter ga približala k ustnicam. Prav razločno in počasi sem mu večkrat zaporedoma izgovorila besedo: »Moj-ko! Moj-ko!« Da bi le videli našega ljubčka, kako je bil pozoren in poslušen. »Moj-ko! Moj-ko!«

Dvakrat in tudi večkrat na dan je prihajal Mojko k pouku. Vsakokrat sva se učila po 10 minut. Ni se morda naveličal, kaj še, nasprotno, kar v glavo mu ni šlo, da je šole konec, ko sva prenehala s poukom. Sedeč na prstu, tik pred usti, me je verno poslušal, ne da bi trenil z očmi. S ključkom mi je silil v usta, kot bi hotel reči: »Še, še!« Če sem prenehala govoriti, me je narahlo vščipnil v ustnice. češ: »Ali boš ali ne?« Nestrpno sem pričakovala onega dne, ko bo tudi Mojko izpregovoril prvo besedo. A on je še vedno čebljal po svoje, kar pa jaz nisem mogla razumeti. »Mojko, ljubček! Kdaj boš izgovoril prvo besedo?« Nisem čakala zaman. Po treh mesecih pouka sem nekega dne slišala, da je v kletki sedeč ponavljal besedo: »Moj-ko!« Nisem se mogla dovolj načuditi. In zopet sem prisluškovala njegovemu čebljanju. Tedaj pa je že prav razločno dejal: »Moj-ko! Mojko!« Torej prvi uspeh po truda polnem učenju. Živijo Mojko!

Zdaj pa je šlo kot ura. Vsak dan je povzel kakšno novo besedo. Najhitreje si je zapomnil besede s končnico »ček«, n. pr. ljubček, srček, tiček, Jurček, angelček, ciganček itd. Prav tako razločno izgovarja besede, ki se začenjajo z glasnikom »p«, n. pr. pusti, papagajček, papkov, pančkov, povedkov, počkov itd. Ker zna nad 150 besed, ki jih sestavlja »po svoje«, ga je kaj prijetno poslušati. Vsak dan nam zaščebetaja kaj novega, da se moramo smejati do solz. Tako pravi: »Znam sto besed, še pet, še deset!« Večkrat tudi odgovarja na vprašanja, ki si jih sam zastavlja: »A ti si pančkov? — Ja si ptička slišal? — Ja!« Zlasti besedo »hitro« kaj rad uporablja. N. pr.: »No, pojdi hitro! — Hitro daj poljubček! — Hitro vstati! — Ura je šest!« Ropota ne poslušaja rad. Kadar kdo na dvorišču iztepa preprogo, brž zleti na okno in vpije: »Pst! Tiho bodi!« Ko utihne, je tudi sam tiho. Posebno rad se ogleduje v ogledalu. Ko smo mu dali ogledalce in pripomnili, da se bo »gledkal v špeguček«, si je kmalu zapomnil. Ko dobi kakršno koli bleščečo stvar, brž ponavlja: »V špeguček gledkal!« Zelo rad meče z mize svetle predmete: naprstnik, gumbe itd. Najraje ima igle. Brž steče k blazini in jih začne puliti in metati na tla. Ko mu zagrozimo: »Pusti!« se malo zmeni in vpije: »Nič pusti! Kaj pusti, Firbec!«

Vidite, otroci! Tak je naš Mojko. Včasih je zelo priden, včasih pa tudi poreden. Pa ga imamo vendar zelo, zelo radi.

Golšavec

V Južni Ameriki žive ob gornjem toku reke Amaconke zanimivi ptiči. Žive je videl le malokateri belokožec. Njihovi opisi so še zdaj pomanjkljivi in znani le prirodoslovcem. Zato se pogovorimo malo o njih.

Ti ptiči so golšavci.

Golšavci, nazvani tudi dežnikarji, so sorodniki naših vrabcev. Veliki so približno 50 cm. Njihovo perje je bleščече črno. Na glavi imajo modročrno prejanico, ki jo znajo razstaviti v »dežnik«, da jim pokriva vso glavo. Od grla jim visi kožnata vreča, ki je pri nekaterih vrstah nad 20 cm dolga in porastla s črnim perjem, pri drugih pa krajša, gola in živordeče in rumeno barvana. Samice so vselej manjše, imajo manj bujno perjanico, krajšo golšo in manj blesteče perje. — Navadno

žive golšavci v majhnih jatah na visokem pragozdnem drevju in sploh ne pridejo na tla. Hranijo se s sadeži in žuželkami. — Kadar jedo in letajo, položijo perjanico nazaj in golšo tik ob trup, tako da je med perjem niti ne zapaziš. Kadar pa mirno sede, in prav posebno še, kadar spe, razpno svoj dežnik nad glavo in golša jim binglja navzdol.

Ponekod pravijo tem čudnim ptičem tudi »biki«. To pa zaradi njihovega grdega glasu, ki je še najbolj podoben daljnemu, zateglemu bikovemu mukanju. Oglašajo se navadno zjutraj in zvečer.

Zanimivo je, da živi prav v teh krajih, v Braziliji, mnogo, večinoma presenetljivo velikih sorodnikov naših vrabcev, ki se vsi odlikujejo po zelo čudnem glasu. Tako n. pr. meketa oziroma muka ptič »kapucinar« kakor tele. (Kapucinar je v ostalem še manj znan kakor golšavec.) Ptič »zvonar« ali »kovač« pa ima zvonek, prodoren glas, ki spravlja v obup vsakega čuvarja živalskih vrtov, pa naj ima še tako dobre živce.

Kaj pa je ta golšavčeva golša?

Ta kožna vreča je v zvezi s ptičjimi dihalnimi in glasilnimi organi in pojačuje jakost in globino njihovega »rjovenja«. Pri »petju« se golšavec obnaša takole: postavi se na vejo in razpne svojo »marelico« čim bolj na široko. Nato začne mahati s svojo vrečo in jo z vdihavanjem zraka napihne v debel meh. Ko se mu zdi meh dovolj poln, stegne vrat močno naprej, povese glavo in začne svojo presunljivo godbo, pri čemer se bingljajoči meh vidno prazni.

Po poročilih zleže samica letno 2 jajci, kar je za tega razmeroma slabotnega, neoboroženega ptiča malo. Verjetno je, da zleže sicer 2 jajci, a to večkrat na leto. Saj globokoumno ustvarjena narava vedno daje večjo plodovitost onim živalim, ki zaradi svoje šibkosti v trdem življenju lažje propadejo.

Pehtra baba pod Triglavom

(Gorjanska narodna pripovedka.)

V davnih časih, pravijo, da je živela v gozdovih pod Triglavom hudobna žena Pehtra. (Drugod jo imenujejo Pehta.) Posebno veliko so vedeli povedati o njej drvarji in pastirji, ki so imeli opravka na Pokljuki in Mežaklji.

Na Lazih pri Gorjah živi kmet, ki pravi, da je njegov ded vedel, kako je mogoče videti Pehtro in jo zvoabiti v hišo.

To hudobno ženo pa je imel le malokdó korajžo vabiti v goste. Kdor jo je hotel videti, je moral vse leto pobirati po gozdu drva. Z njimi je moral na sveti večer zakuriti ogenj v krušni peči in pri njem skuhati sok (močnik). Ta sok je s svojim dobrim vonjem zvoabil starko v hišo.

V tistih starih časih so še vsi domači jedli iz ene sklede. Nobene razlike niso delali med hlapci in deklami. Okoli latvice so položili toliko žlic, kolikor je bilo ust pri hiši. Vsak je svojo žlico dobro poznal, ker so imeli stari ljudje precej oglodane, mladina si jih je pa zaznamovala s križci in zvezdicami. Nemogoče je bilo žlico zamenjati.

Vsak je imel tudi natančno določen svoj prostor pri mizi. Gospodar je vedno sedel v kotu pod Bogom, drugi pa okoli njega. Ko je bilo vse pripravljeno, so sklicali družino k mizi.

Šele ko so odmolili, je previdno in počasi vstopila Pehtra baba, ker molitve ni marala. Pehtra je živela samotarsko žoljenje. Sama si je kuhala in stregla, a enkrat v letu, in to na sveti večer, si je zaželela boljšega jedila, kot si ga je znala sama pripraviti. Edino na sveti večer je prihajala v bližino hiš. Ta večer je vedela, da bo zbrana vsa družina pri mizi in da bo ob prepevanju nabožnih pesmi čakala tistega časa, ko bo treba z baklami po debelem snegu k polnočnici v oddaljeno župno cerkev.

Pehtra je bila vsa sključena, zmršnenih las in nagubanega obraza. Gledala je srepo in se opirala na svojo palico, ki je imela nenavadno moč, da je mogla z njo ustavljati blisk in z zamahom narediti grom.

Ko je ta starka vstopila v hišo, so vsi domači bili v strahu, čigavo žlico bo vzela v roke, zato jim je kar sapa zastajala.

Starka je srepo pogledala vso družino, sedla k mizi in vzela eno izmed prislonjenih žlic v roke. Začela je jesti in z njo vred je jedla družina. Pehtra je počasi zajemala in ni spregovorila niti besedice.

Ko se je navečerjala, je odložila žlico na mizo, si obrisala usta z rokavom in nemo odšla.

Ljudje so verovali, da bo tisti, čigar žlico si je izbrala, ob letu umrl. Tej hudobni ženi, ki je poznala zdravilna zelišča in je z njimi nekaterim pomagala, mnogim pa škodovala, so pripisovali osevednost.

Mnogi so smatrali Pehtro babo za najhudobnejšo med hudobnimi pilami.

*D. Spisi
Dunekovega Jurčka
V javnost dal Franjo Lincek*

Kako je bilo v starih časih

V starih časih ni bilo tako kakor je sedaj, ko so novi časi. V starih časih smo pri nas imeli uro, ki jo je oče od jeze metal po kolarnici. Ura je namreč vsakih pet minut stala po eno uro in je šla le tedaj, kadar jo je naganjal oče. Drugi dan jo je nesel oče h kovaču, da jo popravi. Kovač jo je potipal parkrat s kladivom, da je ura zagagala. Potem je šla le, če je šel tudi oče. To je očeta tako razkačilo, da jo je udaril po hrbtu in jo od jeze prodal kovaču za staro železo.

Potem smo bili pol leta brez ure in je hodil oče gledat na dvorišče, koliko je ura. Tam je namreč imel star lonec in točno ob dvanajstih je nanj posijalo sonce. Zato je oče vedno vedel, kdaj je dvanajst. Kadar je bilo oblačno, pa je dejal:

»Le tiho bodi, Jurek! Ko bo zazvonilo pri cerkvi poldan, bo ura točno dvanajst. Zato je vseeno, ali sije sonce na smrdljivo dvorišče ali ne!«

Take ure so bile kaj priročne. Ni jih bilo treba ne navijati, ne popravljati. Šle so kar same od sebe, kakor da so namazane.

Moj oče pravi, ko je še on platno prodajal po vasi, so pri njih doma predli. Slišal je, da so nasadili na njivo lan in ga potem pretepli s palicami. Tega se je lan tako ustrašil, da se je pri priči spremenil v predivo. Zdaj jih ni več dobil. Predivo so obesili na kolovrat in stara babica je pričela presti. Zraven pa je pela:

»Le predi, Urška, predi, prav tako nit naredi,
da se ne bo trpinčila in tud' ne palca trgala.
dr, dr, br, br, dr, dr!«

To pesem je baje zložil slavni Slomšek, ki je bil lavantinski škof na Koroškem, a je potem šel na Štajersko in so nesli za njim škofovski stol. Tako je prišel v Maribor in je tam ostal. Bil je edini škof, ki je poznal Blažeta in Nežico ter ju poslal v šolo. Tisto šolo so imeli ob nedeljah. Ves teden so bili prosti, le ob nedeljah so se učili. V tako šolo bi tudi jaz rad hodil. Škoda, da je Slomšek umrl. Če bi še živel, bi šel k njemu in ga prav lepo prosil, da bi imeli pri nas samo ob nedeljah šolo in to kvečjemu eno uro. Slišal sem, da je bil Slomšek dober in blag mož ter bi gotovo ustregel moji prošnji.

Ko je v starih časih napredla babica poln kolovrat niti, so te niti navili v štrene ter jih zanesli k tkalcu v framsko Pohorje. Tam je stanoval v krasni koči učenjak, ki je nosil na nogah cokle in ki je metal take niti križem kražem, sem ter tja, počez in navzkriž, povprek in okoli, naprej in nazaj — in tako naredil iz samih niti balo platna. Platno so potem nesli domov in ga belili na gmajni. Ako je bilo vroče, so ga polivali z vodo, da se ni vžgalo. Na tako platno so rade sedale goske in delale na njem kupe. Tako je dobilo platno lepo in trpežno barvo.

Potem je prišla na gmajno stara babica ter urezala s škarjami iz platna srajce, brisače, robce, prte, rjuhe, klobuke, copate in drugo domačo robo. Tako so se oblekli vsi in so rekli, da imajo narodne noše. Na hrbet so si napravili z rdečo kredno narodne okraske. Tovarne so imele takrat v starih časih malo dela in so večinoma stale prazne. Le iz dimnikov se je še kadilo, kadar je bila megla. Ko se je babici pošlo kolovrat, so prišle na vrsto tovarne. Moj oče pravi, da so potem skurili tisti kolovrat.

V šoli nam je pravil gospod učitelj, da so šli v starih časih trije gospodje iz Maribora na Veliko kapo. S seboj so nesli dva debela kilograma kave. Kava pa ni bila zmleta, niti pražena, niti kuhana, ampak še surova in zrnata. Na hribu so naročili stari ženki Kunigundi, ki je pasla ovce in tri koze, naj jim skuha kavo. Kunigunda je mislila, da se kuha kava tako kakor bob in fižol, in je pristavila k ognju poln lonec vode. V njo je vrgla vso kavo ter jo pričela kuhati. Dve uri je vrela kava, pa je še bila trda. Ker pa Kunigunda ni imela zob, je ni mogla pokusiti, če je že mehka. Zato jo je kar ocedila in lepo zabelila ter jo postavila na mizo. Gospod učitelj ni pravil naprej. Jaz pa si mislim: Ko so prišli gospodje nazaj, so sedli k mizi ter jedli kuhano kavo. Pri tem, ko so jo grizli, so jim švigale iskre izpod čeljusti. Moj oče pravi, da je nekoč poleg fižola pregriznil kamen, ki se mu je zasvetil v ustih. Ko so se trije gospodje najjedli take kave, jih je začelo ščipati po trebuhu in so se skotalili preko Ribnice v Dravo. Tako so prišli domov. Doma so hitro povedali, kako je bilo v starih časih, ko še stara ženka Kunigunda pod Veliko kapo ni poznala kave.

V starih časih se tudi ni bilo treba umivati vsak dan. To so si izmislili v šoli. Zobe so si snažili s črnim kruhom in so se jim svetili kakor dimnikarju. V tednu Rdečega križa so dobili vsi gibanice in so jih jedli, da

je bilo veselje. Ako jih je zeblo v ušesa, so se namazali z mastjo, roke pa so tiščali v žep. Tako so čakali, dokler ni prišla pomlad in z njo novi časi.

Mi živimo v novih časih. Nekateri jim pravijo tudi moderni časi. Zato je tudi naša šola lahko moderna. Gospod učitelj pravi, da bodo moderni časi postali nekoč tudi stari časi in bodo osiveli kakor Jeruačeva Bedračka, ki je danes stara že preko sto let in bi bila še bolj, da ni lani umrla.

Ko bodo postali naši časi stari časi, se bomo mi mazali z mastjo in čakali novih časov. Nove čase najdemo v koledarjih in jih lahko že sedaj gledamo. Jaz sem včeraj gledal tak novi čas. Bil je zelo lep in še prav nič umazan. Videl sem ga v Mohorjevem koledarju, ki ga je prinesel oče iz župnišča.

Kakšen pomen ima šola

Šola ima velik in zelo lep pomen. Moj oče pravi, da se je takrat krasno zaslužilo, ko so zidali pri nas novo šolo, in da nima on ničesar proti temu, ako bi postavili vsako leto novo šolo. On je pomagal zidarjem in ko ti niso imeli več dela, je šel med tesarje in nazadnje še med pokrivače. Njegove zasluge za našo šolo so torej silno velike in koristne.

»Ni ga kota v šoli, ki ga ne bi jaz povohal!« pravi oče.

Šola ima tudi ta pomen, da ni učitelj brez dela. Da mu ni preveč dolgčas, pokliče učence v šolo. Sam ni rad v šoli. Ako kateri manjka, se vedno huduje:

»Kje si pa včeraj bil!«

Za učence ima šola pomen, da se lahko pozimi grejemo, poleti pa nam ni treba delati. Šola tudi zelo koristi steklarju. Ko sem šel včeraj v šolo, mi reče gospod steklar Firbec:

»Jurček, stegni se malo in razbij nekaj šip v šoli, da bom spet kaj zaslužil! Kupim ti zato presto!«

Tudi pečar se vedno veseli šole. Silno je vesel, kadar ga pokličejo v šolo. Pečar nikoli ne zamudi. Vsako leto popravlja peči in jih popravlja tako vneto in natančno, da se mu kar kadi za hrbtom.

Tudi mizar se zelo zanima za šolo in naše ročno delo.

»Fantje, ali kaj pridno režete klopi in razbijate podnice!« nas je vprašal zadnjič. »Le pošteno jih zmikastite, potem vam naredim nove!«

Šola je torej zelo koristna. Najbolj koristna pa je v počitnicah, ko jo lahko popravljajo na vseh koncih in krajih. Naš gospod učitelj nam je pravil zadnjič:

»Veste, otroci, koliko stane letno vzdrževanje naše šole? Kaj mislite?«

»Nič ne mislimo!« odvrnem jaz. »Moj oče vedno pravi: Jurek, le ne misli preveč, če te drugi vprašajo, kaj misliš, ampak misli le takrat, ko te ne vprašajo! Zadnjič sem mislil, kako bi prišel na Čebularjevo črešnjo. Ako bi me vprašal gospod Čebular, kaj mislim, bi jih dobil! Tako pa nisem nič mislil in ko je odšel gospod Čebular, sem splezal na črešnjo in se jih nazobal do sitega!«

Takrat reče gospod učitelj:

»Ne kvasi neumnosti, Jurek! Sedaj imamo praktično znanje! Torej k stvari! Dragi moji, ali veste, da stane šolo vsak izmed vas najmanj 50 dinarjev na leto?«

»Kaj bi tisto?« se vmeša Grilov Nacek, »dajte mi polovico tega, pa ostanem doma!«

»Jaz tudi, jaz tudi!« smo se drli vsi povprek. Jaz pa vstanem in rečem:

»Tako je, gospod učitelj! To je praktična stvar! Šola bo zaslužila polovico in mi polovico! Jaz bi si takoj kupil frnikul, malo žogo, pest smodnika in tri preste. Če bi še bil kje kaj dolžan, bi tisto naložil v hranilnico in za obresti bi si kupil kratke hlače. Te so mi malo predolge in mi Žmurkov Polde vedno stopa nanje. Potem bi šel nalagat kamen na kamen in bi napravil palačo, iz zrnja pa pogačo. Pogačo bi pojedel, palačo pa prodal. Potem bi začel zopet iznova. Postal bi kapitalist kakor je moj oče in bi šel med delavce. To bi bil praktičen konec!«

Dihurjev Tone ni bil tako brihten kakor jaz. Drugega ni vedel, kakor da mu je pravil krojač Krivobrkec, da strgamo šolarji premalo hlač. Priporočal je, da bi se bolj drsali po klopeh in da bi se videlo iz hlač kaj svetlega! Pozimi smo se menili z voznikom Glisto, ki nam je svetoval:

»Kurite, fantje, kurite, da vas ne bo zeblo in da se kateri ne prehladi in ne umrje! Če bo zmanjkalo drv, jih bo že naročila šola in jaz jih bom vozil! Šola je dobra in zelo potrebna reč!«

Kakor vidimo, ima šola veliko lepih pomenov in ni škoda tistega denarja! Gospod učitelj nam je razlagal tudi, da je šola zato na svetu, da napravi iz divjakov poštenjake in pametne ljudi. Jaz bi to skoraj verjel. Kajti divjaki žro ljudi, mi pa, ki hodimo v šolo, jemo krompir in kislo zelje. Moj oče vedno pravi:

»Kislo zelje je za hudimana dobra jed, posebno še, če stopi vanj kakšna svinjska noga ali pa rilec!«

Nisem še videl, kako bi hodil rilec ali pa svinjska noga po zelju. Zato bom prihodnjič prinesel k mizi malega pujska in ga postavil v skledo. To bo oče vesel!

Kakor se mi zdi, ima šola najlepši pomen o božiču, ko je božičnica in delijo darila. Takrat smo vsi v šoli, tudi tisti, ki pridejo na leto le enkrat. Jaz mislim, če bi bila božičnica vsak dan, bi nihče ne manjkal in bi hodila vsa Žabja vas v šolo. Jaz sem dobil lani za božičnico nove čevlje. Takrat je imela šola zame najlepši pomen. Takih pomenov bi še rad imel več!

Slon Bebi in njegove norčije

Stanovali smo v predmestju.

Malo še pomnim, ker sem bil komaj kaka štiri leta star.

V Ljubljano so včasih zahajali veliki cirkusi. Med njimi se je posebno odlikoval cirkus Kludski, ki je imel ogromno menažerijo, posebno hude leve, tigre, krokodila in opice. Imel je tudi pet slonov. Med njimi je bil najmlajši slon Bebi, ki je imel to grdo navado, da je vodniku rad pobegnul. Štirje starejši sloni so hlačali pred njim in na prvem je jahal vodnik Čoro.

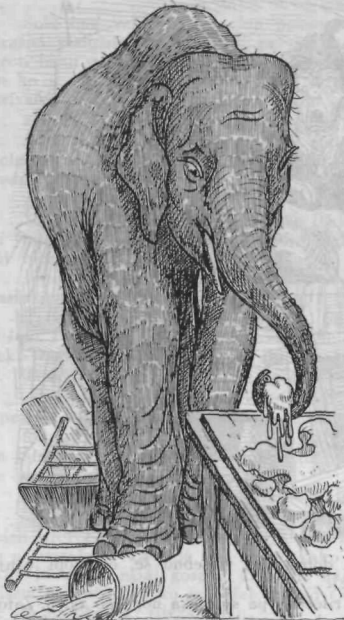
Računal je na poslušnost svoje karavane in zato mu je lahko pobegnul spotoma, ko jih je gnal na klančino, od koder so jih naložili v tovarne železniške vozove.

Čoro je ponosno jahal stara rega slona in se ni menil za ostale, ki so morali poslušno stopati za njim.

Praden je Čoro opazil, da jo je Bebi pobrisal na sosedovo dvorišče in od tam naprej v sosedovo stanovanje, je že napravil debeli rilčar precej škode. Sosed je v tem času, ko je Bebi stopil na prag, ravno mesila testo za kruhove cmoke. Na štedilniku pa je pogrevala kisló zelje v mali kozici. Gospa je prestrašena zapustila kuhinjo in je stekla skozi velika vrata v sobo. Tam je stara služkinja Mina pospravljala in obe skupaj sta močno tiščali vrata, da ne bi mogel Bebi k njima. Bebi pa je med tem časom pojedel testo s testenjače in tudi zelje s kozico vred. Ker je pa bila kozica zelo vroča, se je Bebi močno opekul in precej zarjul. Potem je pa, ne da bi še kaj drugega počel, počasi krenil nazaj na dvorišče in odhlačal.

V tem času je pa tudi Čoro pogrešil slona in stekel gledat, kam je krenil. Bebi se je nemo pustil odpeljati z dvorišča. Čoro mu je samo v luknjo, ki jo je imel Bebi v ušesu, zataknil železen kavelj, ki je bil pritrjen na precej dolgi palici.

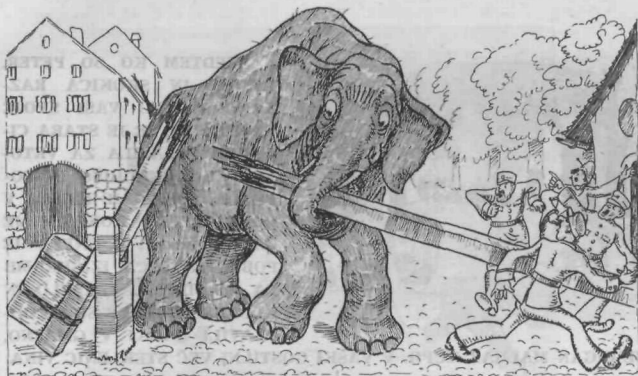
Ko je Bebi odkoracal, sta prišli iz sobe prestrašeni ženski in otroci smo opazili, da je slon tudi spotoma v stanovanje odtrgal med velikimi vrati majhno omarico, v kateri so imeli sosedovi vedno spravljeno mleko. Ta omarica mu je bila na poti, zato jo je s hrbtom kar

odnesel. Na veliko začudenje je čez kake pol ure našla v spalnici služkinja Mina nekega desetletnega dečka, ki je v strahu pred slonom zbežal in se skril v stanovanju pod posteljo. Ves je trepetal in šele po dolgem prigovarjanju si je upal zlesti izpod postelje.

Fant je namreč nesel očetu kosilo in ga je na poti presenetil slon Bebi. Ves je trepetal po telesu, tako je bil prestrašen.

Ni bila to edina norčija, ki jo je uganil slon Bebi. V tistih časih je bila pri cerkvi sv. Krištofa v Ljubljani še mitnica in mitničarji so hoteli slonu zastaviti pot. Zato so zaprli leseno zapornico, ki je bila pred mitnico, da so zapirali z njo cesto, kadar je bilo veliko voznikov, od katerih so morali pobrati mitnino. Drugi dan je bil

Bebi še vedno v Ljubljani. Uporabljali so ga za to, da je z močno glavo potiskal težke vozove, ki jih ni bilo moč spraviti v Tivoliju z razmočenega sveta. Tudi na kolodvoru je potiskal težke vozove v železniške vozove. Čoro mu je zavpil: Bio Bebi! in ta se je močno uprl in z lahkoto opravil svoje delo, za kar bi bilo treba vsaj šest ljudi.

Bebi je tisto zaporo na Dunajski cesti gladko prelomil, kot mi trhlo vejo.

Nekoliko od tu pa je stal naložen voziček peska. Vozniku se je strlo kolo in ga je moral pustiti tam v bližini. Tudi to je našel slon Bebi in ga je prevrnil, da je moral voznik ponovno nakladati pesek.

Vsi, ki jim je napravil Bebi škodo, so se pritožili pri gospodarju cirkusa Kludski. Ta je moral plačati vso nastalo škodo. Ker je soseda zahtevala previsoko odškodnino, nekaj je mislila, da je zaslužila tudi zaradi prestanega strahu, ji je rekel mali gospodar, ki je bil židovske vere: »Jaz sem žid, gospa, pa ne bi mogel zahtevati tako visoke odškodnine kakor vi, ki ste kristjanka.«

Te besede so šle gospe tako k srcu, da je bila zadovoljna s polovično odškodnino.

Ta Bebi se nam je zdel velik junak. Mnogi ljudje so hodili gledat našo hišo in si radovedno ogledovali sosedovo dvorišče in nekateri radovedneži so hoteli celo videti stanovanje, v katerem je Bebi pojedel testo in vroče zelje s kozico vred.

KRISTA HAFNER

Palček Peter

VI.

MEDTEM KO SO PETER, MEDEK IN SKOKICA RAZKAZOVALI PO VASI SVOJE UMETNOSTI, SE JE STARA CIGANKA SPLAZILA ZA VRTOVE V KMEČKO HIŠO IN POBRALA, KAR JI JE PRIŠLO V ROKE. NEKAJ KOKOŠIM JE ZAVILA VRAT, Z GNEZD JE POBRALA JAJCA, IZ SHRAMB PA JE ODNESLA ZABELO IN KLOBASE. PREDEN SO SE ODPRAVILI NAZAJ V GMAJNO,

JE CIGAN MALHAR KUPIL V VAŠKI GOSTILNI VEČ STEKLENIC VINA.

ZVEČER SO NAPRAVILI CIGANI V SVOJIH ŠOTORIH VELIKO GOSTIJO. JEDLI IN PILI SO IN KO SE JE ZNOČILO, SO VSI PIJANI ZASPA-LI. TEDAJ JE REKEL PALČEK MEDKU: »ZDAJ JE ČAS, DA ZBEŽIMO.«

»KAKO?« JE REKEL MEDEK.

»PRAV LAHKO. KAR MENE POSLUŠAJ IN STORI, KAKOR TI BOM REKEL. VIDIŠ, JAZ SEM Z VERIŽICO PRIKLENJEN TEBI OKOLI VRATU. JAZ BOM ZDAJ SKOČIL NA BUKEV, TI PA MOČNO POTEGNI IN VERIŽICA SE BO PRETRGALA.«

ŽE JE BIL PALČEK NA BUKVI, MEDEK SE JE UPRL, REKLO JE RSSK IN PETER JE BIL PROST. VESELO SE JE ODDAHNIL, NATO PA SE JE SPLAZIL V TABOR, KJER JE PIJAN SMRČAL MALHAR. SKRIVAJ MU JE SEGEL V ŽEP IN PRIVLEKEL IZ NJEGA VELIK KLJUČ. HITRO JE BIL PRI BUKVI IN ODPRL MEDKU IN SKOKICI VERIGI, S KATERIMA STA BILA PRIVEZANA K DREVESU.

»ZDAJ PA LE TIHO IN HITRO ZA MENOJ,« JIMA JE REKEL. »PRE-DEN SE CIGANI ZBUDE, MORAMO BITI ŽE DALEČ V GOZDU.«

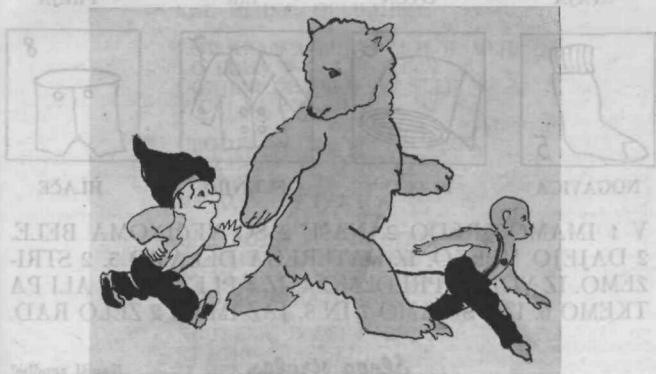
IN UBRAJ JO JE PROTI GOZDU. MEDEK JE NERODNO KORACAL ZA NJIM, SKOKICA PA JE POSKAKOVALA NJIMA OB STRANI IN SE

POTIHOMA HIHITALA. HITELI SO KAR NAPREJ. ŽE DEBELO URO IN ŠE VEČ SO HODILI, KO SE JE MEDEK USTAVIL IN REKEL: »ZDAJ SEM PA TRUDEN IN NIKAMOR VEČ NE MOREM.«

»MORAŠ,« JE REKEL PETER, »ČE NE, TE BODO DOBILI CIGANI.«

»PA NAJ ME,« JE BRUNDAL MEDEK. »AMPAK RES NE MOREM NIKAMOR VEČ. VES DAN SEM PLESAL IN NOGE ME BOLE.«

PALČEK JE ŽALOSTEN STAL OB NJEM IN NI VEDEL, KAJ BI STORIL. PA SE JE OGLASILA SKOKICA: »SKRIJMO SE.«

»SAJ RES,« JE REKEL PETER. »AMPAK KAM?«

»NA DREVO,« JE REKLA SKOKICA.

»V BRLOG,« JE ZABRUNDAL MEDEK.

»PRAV,« JE REKEL PETER, »SAMO POIŠČI GA.«

IN MEDEK JE ZAČEL VOHATI PO TLEH IN BRSKATI S ŠAPAMI, PA NI NAŠEL BRLOGA. SKOKICA PA JE SPLEZALA NA DREVO IN VABILA: »ZA MANO PRIDITA. TU NAS NIHČE NE BO NAŠEL SREDI GOSTIH VEJ.«

»TAKO VISOKO NE MOREM SPLEZATI,« JE ŽALOSTNO BRUNDAL MEDEK.

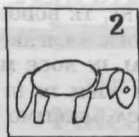
PETER PA JE STOPIL PO GOZDU IN KMALU NAŠEL VELIKO VOTLO DREVO. POKLICAL JE MEDKA IN SKOKICO IN REKEL:

»TU NOTRI SE SKRIJMO. TU NAS NIHČE NE BO VIDEL. V DUPLINI LAHKO SPIMO VSO NOČ IN ŠE JUTRIŠNJI DAN. POTEEM BOMO ŠLI PA NAPREJ PO SVETU.«

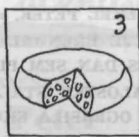
Naša ovca

STAJA

OVCA

SIR

PREJA

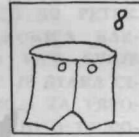
NOGAVICA

BLAGO

SUKNJIČ

HLAČE

V 1 IMAMO ČREDO 2. NAŠE 2 SO VEČINOMA BELE.
2 DAJEJO MLEKO, IZ KATEREGA DELAMO 3. 2 STRI-
ŽEMO. IZ VOLNE PREDEMO 4. IZ 4 PLETEMO 5 ALI PA
TKEMO 6. IZ 6 ŠIVAMO 7 IN 8. JAZ IMAM 2 ZELO RAD.

Slepa strelca

Napiši zgodbo!

Kovač

KOVAČ SEM MRK IN ZAGOREL,
 MOJ ZNAK STA ŽULJ IN MADEŽ:
 OB NAKOVALU SEM ZOREL,
 OBLAČIL ME JE ČADEŽ.

NEUTRUDNO KLADIVO VIHTIM
 IN GONIM MEH IN KUJEM,
 KAR TRDO JE, MOČAN ZDROBIM,
 KAR MEHKO, OBLIKUJEM.

KOT KRAŠKA BURJA MOJ JE MEH,
 KO PUHA V OGLJE TLEČE,
 OGNJENI DEŽ PRŠI PO TLEH,
 V OČI MI ISKRE MEČE.

ORODJE KUJEM, SRP IN PLUG,
 ZA ŽANJCA IN ORAČA,
 PORABLJATA ZA STO USLUG
 ME KOČA IN PALAČA.

MEČ, BOJNI VOZ IN STRELNA CEV,
 PA BROD, JEKLENI PTIČI —
 ZA KLADIVA VEDO ODMEV,
 UTRDB MOGOČNI GRİČI.

NI TREBA, DA SI UČENJAK,
 KI UMNO RAZISKUJE,
 O MENI PRIČA VSAK KORAK,
 ŠE KONJIČ ME BLAGRUJE.

POJ, KLADIVO, POJ DAN NA DAN,
 DOKLER SE ROKA NE UTRUDI —
 DOKLER SE DUH, MIRU ŽELJAN,
 NAD NAKOVALOM MI NE ZGRUDI!

Po Feliksu Timmermansu Ivan Čampa.

o je dobri Bogec ustvaril živali, so bile še vse gole. Toda še tistega dne je sklenil, da jih s pomočjo angelov pobarva in obleče vsako na svoj način in njej primerno. Vse so pridno stale v urejeni vrsti in potrpežljivo čakale, da pride vrsta nanje. Prašič pa, ki je bil že od vsega začetka požrešen, je ušel iz vrste in jo popihal v gozd. Ondi je začel vohati po zemlji, cmokati in se gostiti z nežnimi in sočnimi koreninicami. Ko se je do dobra nažrl, je legel na hrbet in zaspal.

Šele ko je sonce zašlo, se je zbudil in se nenadoma spomnil na oblačenje živali. Drvel je proti kraju, kjer se je to godilo. In prišlo mu je naproti mnogo živali, ki so bile lepo oblečene in na različne načine pobarvane, da je bilo mogoče vsako spoznati.

Ovca je nosila belo srajčko iz nakodrane volne, osel je imel sivo obleko, na hrbtu pa narisane rjave križe. Lev je bil odet v grivo, ki je bila podobna palmi, krava je bila belo in rjavo lisasta, tiger pa enakomerno marogast, na levi in na desni enako. Pes je imel dlako, kakršno si je izvolil: ta je bila kratka, druga dolga. Koza je imela bradico kakor mestni pisarček in petelin toliko lepega perja, da sam ni vedel kam z njim. In ptiči, vsi ptiči — tako lepo bi človek še sanjati ne mogel, kakor so bili ti oblečeni!

Prašič se je požuril, da bi tudi on dobil tako obleko. Na vso sapo je pritekel na zapuščeni kraj.

Toda joj, kako se je dobri Bog prestrašil, ko se je prašič kar gol pripodil tja! Pravkar je bil namreč že sedel s svojimi angeli na svetel oblak, da bi odjadral v nebo, in škatlica za barvice z zabojem za obleko vred je bila popolnoma prazna, tako prazna kakor votel lonec.

Plosknil je z rokami. Kaj pa zdaj?

»Prekasno si prišel,« je dejal ljubi Bogec prašičku. »Le poglej škatlo za barvice! Še s povečevalnim steklom ne bi več našel v njej najmanjše kapljice! Celo čopiče smo izmili in porabili vso obleko. Joj, ti sam letaš zdaj gol! Zakaj si ušel iz vrste!« En angel se je že uprl z ramami v oblak, da bi ga premaknil, toda prašič je začel tuliti in kruliti, tuliti — za božjo voljo! — tako jadikujoče, da se mu je rilec strašno podaljšal in da oči sploh ni bilo več videti. Dobri Bog je kar prebledel. Tako rad bi mu bil pomagal, posebno še zaradi tega, ker je nenadoma postal tako ostuden. Vstal je in pomislil.

Prašič pa je kar naprej kričal: »Gol sem, jaz edini sem gol! In niti enega okraska nimam na telesu! In vendar bi bil že z najmanjšim zadovoljen!« Dobremu Bogu se je siromak zasmilil.

»Sem pridi!« je velel prašiču, vzela škarpje kodralke, s katerimi je kodral ovco in druge živali, jih segrel na prvi zvezdi, ki je vzcvela na sinjem nebu, in napravil iz vitkega repa krasen, trajen kodrček.

»Več ne morem napraviti,« je dejal dobri Bog, »kajti nog ti ne morem skodrati.«

In prašič si je ogledal svoj repek in zazdel se mu je tako lep, da je zakrutil od veselja in se kar odebelil zaradi tega in da še danes hodi samo po prstih, kakor bogata gospodična v novih čevljkah.

Bil sem še otrok, ko smo že igrali ...

Že trideset let sem poklicni igralec, mnogo lepega sem v tem času na odru doživljal; a vseeno mi je spomin na mojo otroško dobo, ko se je v meni že vzbujalo, kalilo in vedno bolj razvijalo in rastlo hrepenenje po ustvarjanju na odru, najlepši in najčistejši v vsem mojem gledališkem dejanju in nehanju.

Moj oče je bil preprost železniški uslužbenec, a imel je mnogo smisla za vse, kar je lepo: za petje, za lepo slovensko knjigo, za — gledališke predstave. — Doma je bil vedno klavir, na katerem je ležalo dvoje, troje gosli in najrazličnejših not je bilo na pretek. In tako smo v prostem času, posebno ob večerih, muzicirali in prepevali. Oče je komponiral in smo v družini z našo dobro mamo vred prepevali v kvartetu njegove mešane zборе.

Oče je vodil tudi pevske vaje in koncerte pri »Delavskem bralnem in pevskemu društvu Maribor«, ki ga je on ustanovil, ter je skupno z mamo nastopal tudi na diletantskem odru!

Je torej čisto naravno, da sem zahrepenel tudi jaz sam po umetnostnem ustvarjanju ter sem se po končanem študiju zatekel na poklicni oder, kjer doživljam, ustvarjajoč že trideset let, svoje najlepše ure! ...

Imel sem tam v mariborski Mlinški ulici prijatelja Adolfa, ki je bil prav tako reven kot jaz, ali pa še celo revnejši, tako da je stanoval s svojo materjo v isti hiši, kjer mi, v podstrešnem stanovanju.

V družbi z njim sem se začel tam v podstrešni kuhinji prvič udeleževati kot »igralec«, ali le kot igralec za kulisami. Izrezala sva si namreč iz lepenke majhen, pol metra širok in nekoliko nižji okvir gledališkega odra ter ga zastrla s kosom rdečega blaga, ki nama ga je izrezala njegova mati iz starega predpasnika. »Igralce« sva si izrezala iz lepenke, na katero sva jih prej narisala z barvastimi svinčniki. Ti nemi igralci so predstavljali seveda same pravljične osebe: kralje, kraljice, kraljeviče in kraljične; vile, Repoševa, palčke; pa tudi kakšnega starega berača ali divjega razbojnika. Seveda tudi ni manjkalo pravljičnih živali: volk iz »Rdeče kapice«, zmaj, kača z lično kronico na glavi — zakleta kraljična, ogromni medved, zvita lisica, tatica sraka, pestrobarvni nenavadno veliki metulji in še vse polno takih človeških in živalskih »igralcev«, ki sva jih potrebovala za najine igrice, ki sva jih sama spisala.

Ko sva imela nekaj vaj, sva zvečer postavila najino gledališče na mizo ter zastrla na desni in levi pogled za mizo, kjer sva čepela jaz in Adolf. Povabila sva svoje otroške prijatelje in njih starše ter začela s predstavo. Veliko petrolejko je morala Adolfova mati priviti, da je bilo v kuhinji — pri občinstvu! — temno. A na desno in levo od »odra« sva postavila po eno manjšo petrolejko, ki sta svetili samo proti odru, ker sta bila njuna senčnika obrnjena proti občinstvu.

Dobila sva nekje star zvonec, in ko je bilo občinstvo zbrano, sva udarila nanj, zastoček se je razgrnil, midva pa sva začela z drhtečim glasom svojo predstavo. Da, resnično, tako mi je drhtel glas in tako sem ves drgetal od razburjenja, da sem sprva mislil, da bom omagal.

Zbrati sem moral vse moči, da sem vztrajal in se končno otresel tega razburjenja, o katerem sem šele pozneje kot poklicni igralec izvedel, da se imenuje — trema.

Res, lepi so bili ti večeri, ko nama je najino občinstvo — otroci in njih starši — z veliko napetostjo in v splošni tišini sledilo, se smejala in tudi jokalo!...

A meni je bilo vse to premalo. Tako sem si želel pravega otroškega gledališča, imenitno otroško igračo, ki sem jo videl pred Miklavžem in božičem v izložbah trgovin. A ti otroški odrčki, ki so imeli tako imenitno poslikan okvir, čudovito pester zastor ter naravnost krasne stranske kulise ter čudovita ozadja: gozdove, skalovje, morje, žitno polje, zasnežene planine ter pravljicične votline, poleg tega pa seveda tudi nepopisno lepo igralsko osebje — so bili za nas revne otroke predraga stvar, da smo zaman hrepeneli po njih!

Lahko si torej predstavljate, kako sem bil srečen, ko sta me некоč povabila sinova hišnega gospodarja, Otmar in Gustelj, otroka milijonarskih staršev, gor v njuno lepo otroško sobico njih krasnega stanovanja ter mi pokazala svoje pravo otroško gledališče. Ta večer, ko sem smel prvič tudi sam igrati v tem pravem otroškem gledališču, mi je ostal do danes v neizbrisnem spominu! Pomislite, otroška tovariša sta mi dovolila celó to, da sem smel sam potegniti za vrstico ter razgrniti krasno poslikani zastor ter razsvetliti prej temni odrček z žarko svetlobo, ki je bila zdaj rumena, zdaj rdeča, pa spet mesečno zelena ali žarko bela.

Imela sta tudi prave tiskane igre. Razdelili smo si vloge in igrali sami zase.

Bilo je lepo, res; a mene sčasoma vendar ni več popolnoma zadovoljevalo. Ko smo skriti za odrčkom premikali po tistih zarezah odra poslikane neme igralce in govorili zanje njim predpisane besede, zdaj resne, zdaj vesele, zdaj v solzah, zdaj v smehu — bi bil najraje pomedel vse te zame tako mrtve osebe z odra ter sam stopil nanj. A kako? Odrček je bil vendar tako majhen, samo — igrača!

Pa se nekega dne nisem mogel več vzdržati ter sem svojima tovarišema rekel: »Vesta kaj, meni se ne ljubi več tako igrati! Rad bi bil sam, živ na odru! Zberimo se, kar nas je v hiši otrok, razdelimo si vloge, pa bomo sami igralci — resnični, živi igralci!« — Sprva sta se mi smejala in sta mi tudi dejala, da bi ju bilo preveč sram, nastopiti pred očmi gledalcev, pa da tega tudi ne bosta znala. A moje hrepenenje po tem, da nastopim sam, in moja trdna vera v moje zmožnosti, vse to mi je dalo toliko prepričevalne zgovornosti, da sta se slednjič vdala.

Izbrali smo si za prvo predstavo »Trnjulčico«. Razdelili smo si vloge. To se pravi — »zasedel« sem vloge jaz sam, kakor se to reče v resničnem gledališču, in predstava, o kateri vam bom poročal prihodnjič, je pokazala, da so bile vloge dobro razdeljene. Mogoče vas zanima, da sem igral jaz sam dve vlogi: lakaja, ki nese v prvi sliki pečenko čez oder, in kraljeviča, ki zakleto kraljično s poljubom prebudi.

Kakšne so bile te vaje, kako smo si na gospodarjevem vrtu postavili oder, kako smo se šminkali in o vseh zabavnih dogodivščinah in nezgodah te moje prve resnične, žive predstave, ki sem jo zrežiral, insceniral in tudi svoje igralce našminkal, bodisi s črnim mastilom za čevlje, bodisi — z akvarelnimi barvicami, da so bili v obraz vsi tako pestri kot mavrica, o vsem tem pa vam bom pripovedoval kdaj pozneje.

Gospod urednik!

Tudi jaz sem postal naročnik »Vrtca« in mi ni žal. »Vrtca« je zelo lepo sestavljen in je že 70 let star. Zelo šaljiv je spis o Durekovem Jurčku. Lepa je pravljica o pastirju Pavlu, pripovedka iz 2. številke »Vrtca« o kozi in špiritu je zelo zanimiva. Želim, da bi »Vrtca« radi čitali vsi učenci v Sloveniji. Komaj že pričakujem prihodnje številke.

Jožef Štefančič,

učencem ljudske šole v Pirešiči.

Dragi g. urednik!

Ne vem, če se je že kdo oglasil iz naše vasi Babne gore pri Vas. Zato napišem nekaj vrstic in s tem dokažem, da vzbuja tudi pri nas »Vrtca« zanimanje in imamo že precejšnje število naročnikov.

Jaz se že zelo veselim zime, ko se bomo sankali in smučali.

Sporočam Vam tudi žalostno novico, da mi je lani jeseni grenka smrt vzela dobro mamico. Zapustila je atu nas tri otroke: mene, enega bratca in eno sestrico.

Srčno Vas pozdravlja

Ivan Belec,

učencem IV. razr. š. st., Polhov gradec.

Odgovor: Prvega dela Tvojega pisma sem bil prav vesel. Priča mi, da Tebe in Tvoje tovariše zanimajo poleg šolskih knjig tudi mladinski listi. Če boš iskal razvedrila in pouka v dobri knjigi, Ti ne bo nikoli žal. Prav je, da se razveseljuješ v prosti naravi in si s tem krepiš telo, a dolgi zimski večeri so pa le najljepši pri gorki peči s knjigo v roki. Beri glasno, da imajo tudi drugi kaj od tega.

Obžalujem, da si tako zgodaj izgubil svojo drago mamico. Zdjaj mora ose skrbti za vas nositi atek, zato ga morate tem bolj ubogati in mu po svojih močeh pomagati. Kadar bi Ti bilo težko izpolniti očelovo voljo, se spomni na mamico, ki čuje nad vami in se veseli, da ste dobri, ter prosi v onostranstvu za vašo srečo.

Lepo Te pozdravlja urednik.

Zakaj mi je »Vrtca« všeč?

Naročil sem list »Vrtca« in hočem povedati, zakaj mi je všeč. Ugaja mi, ker ima mnogo lepih povesti. Zelo rad berem šaljive zgodbe »Durekovega Jurčka« in »Kako so Zaplankarji lunjo gasili«. Zanima me tudi »Zgodba o pastirju Pavlu«, »Grešna duša«, »Divji mož na Pokljuki« in še druge povesti. Iz »Vrtca« se lahko naučim sadjarstva in zajčjereje ter pravilno delati kletke za zajce. »Vrtca« tudi piše o Rdečem križu in nas opominja, da moramo pomagati bližnjemu, ako je v nesreči. V šoli se učimo deklamirati pesmi »Svetla zvezda« in »Na planine«. Doma ga najprvo prečitajo stara mati. Težko že pričakujem prihodnje številke.

Vinko Oplotnik,

učencem ljudske šole v Pirešiči.

Miklavžev večer

Miklavžev čas ima za nas otroke poseben čar. Tedaj drhte naša srca v nestrpnem pričakovanju. Vsak si hoče ogledati dobrega svetnika pri njegovem javnem nastopu v dvoranah prosvetnih domov. Jaz sem Miklavžev večer obhajala v Kamniškem domu. V razsvetljeni dvorani smo sprejeli težko pričakovanega nebeškega svetnika. Sv. Miklavž je prišel na oder v veličastnem spremstvu angelov. Imel je dragocen plašč, na glavi mitro in škofovsko palico v roki. Ko je stopil na oder, je sedel na prestol in bral iz zlate knjige dobre in hudobna dela kamniških otrok. Na levi strani Miklavža so z verigami rožljali parkeljni in jemali poredne otroke. Iz ust so jim bingljali dolgi jeziki. Na glavah so imeli roge. Po nagovoru je Miklavž izpraševal in obdaroval pridne otroke. Tudi mene je poklical. Dal mi je paket, v katerem so bile nogavice, ruta, igrače, čokolada in še druge sladkarije. Darov sem bila zelo vesela. Kar prehitro je minul nepozabni Miklavžev večer in sem se morala vrniti domov.

Jožica Ogrin,

učenka IV. razr. lj. šole v Kamniku.

Trdi orehi

1.

NOČ.

Z	O	V	L	Č	E	E	I	Z
P	O	D	A	B	N	J	E	A
U	T	T	T	A	E	R	J	N

2.

ZIMSKA.

E	M	E	L	E	M	R	L	A	R		
J	I	J	J	E	J	E	T	Č	E	T	J
K	Z	M	K	B	M	D	A	E	D	A	E

3.

Posetnica (Rajko)

B. n.
Ivan J. Rant
Leča

Kaj je ta gospod po poklicu?

4.

FEBRU ARSKA

S	V
E	T
I	V
A	L
E	N
T	I
N	P
R	I
N	E

S	E
K	L
J	U
Č	E
O	B
K	O
R	E
N	I
N	.

5.

P	PUSTNA								O
E									T
E									J
G									T
U									R
N									S
N									S
N	U	S	A	K	S	T	T		

6.

Kraji

Središče, Solčava, Celje, Mokronog, Ponikve, Rateče, Poljčane.

Vzemi iz vsake besede primeren zlog in dobiš pregovor.

Rešitve do 15. februarja 1940.

Oblak Marta, Corn Marija, Vrhnika; Suštan Matevž, Mojstrana; Kalan Alojzij, Besnica; Ambrožič Marija, Ambrožič Tinca, Peterlin Merica, Gregorič Ana, Janko Verica, Jamnik Cvetka, Vel. Poljane; Golobič Franci, Jakše Marica, Jakše Tončka, Rus Marija, Lutman Milan, Kren Hilda, Sali Jože, Jaklič Stefan, Berkopec Angela, Berdavs Jože, Koncilja Valči, Glavan Mirko, Dular Dragica, Špelič Marica, Picelj Tinca, Senica Marija, Aš Feliks, Medic Marija, Straža; Kaplan Franc, Mohar Marija, Pucelj Olgica, Merhar Stefanija, Skrabec Ela, Virant Nada, Lovšinc Vida, Ribnica; Sova Anton, Kržišnik Anton, Polhov Gradec; Višner Zdenka, Stibrič Jožica, Zagar Ludovik, Bajuk Branko, Kukec Jelka, Zveglji Alojzij, Novo mesto; Vidic Janez, Magister Milan, Adamič Alojzij, Ciuha Ivan, Suštar Rafael, Hörtner Boris, St. Vid n. Lj.; Bricej Pavla, Dobrunje; Maček Zofija, Zakelj Manca, Končan Franc, Malovrh Franc, Kavčič Matevž, Dolinar Marjanca, Jesenko Mehtilda, Kavčič Marija, Stanovnik Fr., Kavčič Lovro, Slovša Frančiška, Skvarča Manca, Lešnjak Ivanka, St. Jošt; Vrabci Zora, Willitzer Darinko, Blenkuš Alojzij, Ljuba in Nada Tomšič, Stiglic Ana, Peterlin Gogo, Tschinkel Ferdinand, Kočevje; Katica Lilija; Sv. Peter; Anko Joško, Jezersko; Jug Zlatica, Beograd; Gomboc Marija, Kerčmar Angela, Mačkovi; Bajlec Lucko, Murska Sobota; Cirila, Mirko Slavko in Vinko Cuderman, Tupalci; Kert Zlatica, Pilštanj; Subelj Slavko, Avbelj Mimica, Terčelj Marija, Gomol Maja, Ježica; Lotrič Marija, Pintar Janko, Rihtaršič Janez, Kavčič Kristina, Kavčič Cilka, Lotrič Stana, Prevč Stanka, Dražgoše; Hodnik Stanko, St. Fužina; Dijak Francka, Koprivnik; Kladnik Inka, Sevnica; Vehar Marija, Zidanek Anica, Lavrič Zofka, Brezovica; Perpar Ciril, Korila; Strgulec Jano, Zrimšek Anton, Knap Ivana, Debevec Bernardka, Begunje; Kravcar Frančiška, Fink Marta, Križe; Mohar Katica, Voklo; Götz Anica, Bedenk Tatjana, Veronika Vrtačnik, Milan Ahačič, Peterlin Sonja, Repič Dušan, Remic Janez, Pižent Zmago-slav, Fale Bogdan, Pečenko Janez, Kranj; Balta Ankica, Kokošar Mimica, Semič; Humar Alojzij, Godič; Komidar Alojzij, Potecin Marija, Antončič Vera, Mlakar Marija, Okoliš Terezija, Skrbec Frančiška, Ravšelj Franc, Sepec Zdenka, Stari trg; Gosar Ciril, Kavčič Vera, Megušar Kati, Dražgoše; Jemec Janko, Maribor; Jemčeva Mimica, Davča; Baričič Irena, Smarje; Gortnar Jelka, Jakolič Tinka, Erzen Joško, Železniki; Mirkac Marija, Bele vode; Janič Vincenc, Kranje Rudolf, Rebek Ivan, Prelog Vinko, Garšek Marica, Kračun Marija, Prajnik Marija, Prevovnik Lidija, Rus Tatjana, Tratnik Marija, Zobec Olga, Feldin Vida, Ščuka Olga, Škočir Mihaela, Hojkar Breda, Senica Jožica, Grobelšek Jožica, Rebov Majda, Kragolnik Karolina, Tarazinc Nuška, Esih Vladka, Jakše Amalija, Prevovnik Marija, Dobovšek Marija, Javornik Branka, Rupar Francka, Kovačič Marinka, Primožič Cirila, Kocjan Marija, Zontar Anka, Pokorn Janez, Prevodnik Jože, Skofja Loka; Modic Anton, Adamič Alojzij, Zabukovec Francka, Oblak Anton, Levstek Franc, Oblak Marija, Pepca Žužek, Rigler Marija, Adamič Cvetka, Marolt Marija, Sv. Gregor; Marjan in Ivan Svoljšak, Matko Terezika, Perme Anica, Sevnica; Verbek Jože, Ljubljana-Moste; Hribovšek Lojzka in Pavla, Radovljica; Pliberšek Marija, Razvanje pri Mariboru.

Štiri uganke so rešili: Burjak Janko, Črni vrh; Štefani Tatjana, Celje; Umek Julijana, Gostiša Stefka, Blatna Brezovica; Koželj Slavica, Grasselli Mar., Vovk Vida, Malobotki Vera, Gračner Marija, Lubej Alojzija, Zdolšek Rozalija, Klanjšček Jožica, Sumrada Ljudmila, Selič Jožefa, Laščan Ema, Gobec Karolina, Solarik Stefanija, Močnik Valburga, Bajec Ivana, Gašperšič Slavica, Mastnak Majda, St. Jurij ob juž. žel.; Vižintin Bogumil, Kastelic Breda, Meršol Josip, Stepančič Renato, Mehle Zinka, Senegačnik Majda, Ljubljana; Potočnik Minka, Malovrh Milan, Kranj; Smrekar Barbi, Pogačnik Minka, Erzen Marija, Cengle Ivanka, Kalan Ida, Šolar Francka in Berce Marica, Kamna gorica; Lukežič Fr., Sv. Jakob ob Savi; Ropič Angela, Sv. Ožbolt ob Dr.; Omahna Ladislav, Blagovica; Nečemer Mici in Alojzij, Sv. Križ ob Krki; Krstinc Rozalija, Jakša Antonija, Meglič Ivanka, Štalcar Stanko, Marolt Mira, Rožni dol; Sobel Breda in Grušovnik Milko, Ptuj; Božič Fr., Cencič Fr., Selca nad Skofjo Loko; Celik Angela, Miklavčič Janko, Celik Ana, Poljane nad Skofjo Loko; Zajc Anica, Loke pri Žagorju; Mikelj Danica, Koprivnik; Mesiček Ana, Rogaška Slatina; ZavrL Zofija, Mavčiče; Subelj Jožica, Crnuče; Naglič Darinka, Klane; Mušič Jožica, Batič Vida, Primskovo pri Kranju; Klamper Hugo, Petrovče; Studen Stanko, St. Vid nad Ljubljano; Petrač Cvetka, Gorica pri Mozirju; Mravlje Valentin, Brezovica; Demšar Martinka, Golnik; Sturm Avgust, Jesenice; Sterle Martin, Ig pri Ljubljani; Renko Jožef, Na Rovih; Lužovec Ivan, Cerklje na Gor.

Manj kot štiri uganke je rešilo 9 reševalcev.

Izrečani so bili in dobe nagrade: Ogrin Marica, učenka, Boh. Bistrica; Rozman Mimica, učenka, Naklo; Jamnik Cvetka, učenka, Vel. Poljane, p. Ortnek; Kavčič Lovro, učencec, St. Jošt pri Kranju.